Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 299/1294 | Łódź, Czwartek 29 grudnia 1927 r. | פינפטער יאהרגאַנג | לאדז, דאנערשטאג, ה טבת תרפ"ח | Nr. 299/1294

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71=24. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

רומענישער מיניסטער פעראָרדענט
צו בעפרייען די כוליגאנישע סטודענטען.

בוקארעשט, 28. (יט"א טעלעגראפיש) דער אונטערשטאַטס-סעקרעטאַר פון אינערן-מיניסטעריום פאטאראסקו האָט אויפגענומען א דעלעגאציע פון רומענישען סטודענטען-פערבאנד, וועלכער האָט געפאָדערט, אז ס'זאָל ערקלערט ווערען אַ'אַמנעסטיע פאַר די סטודענטען, וועלכע זענען פערמשפט געוואָרען פאַר זייער אנטיילנעהמען אין די יודישע פאָגראָמען.

די דעלעגאציע האָט אויך געפאָדערט, אז די 40 סטודענטען, וואָס זענען אַרעסטירט פאַר די אומרוהען ביז דער אויספאָרשונג זאָלען בעפרייט ווערען.

פאטאַרעסקו האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג צו בעפרייען די אַרעסטירטע, ערקלערענדיג דערביי, אז די רעגירונג וועט אומבארמהערציג דערשטיקען יעדען נייעם פרווו פון אומרוהען.

ראבינער נוראק זיך אפגעזאגט
צו שאפען דעם ליטווישען קאבינעט.

ריגא, 28. (יט"א טעלעגראפיש) די מיסיע, וועלכע ראבינער נוראק האָט דערהאלטען פונ'ם מלוכה-פרעזידענט אויף צו שאפען אַ נייע רעגירונג איז איהם נישט געלונגען. ראבינער נוראק האָט דעריבער היינט מיטגעטיילט דעם מלוכה-פרעזידענט, אז ער זאָגט זיך אפ פון דער מיסיע צו שאפען דעם נייעם מיניסטאָרען קאבינעט.

———

זיצונג פון קוראַטאריום פון יודאיסטישען אינסטיטוט

בערלין, 28. (יט"א טעלעגראפיש) אין מיינץ איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קוראטאָריום פון אינסטיטוט פאַר יודישער וויסענשאפט ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים. אין דער זיצונג האָט זיך בעטייליגט ד"ר מאַגנעס. ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען דער יודישער קאַטעדרע ביים העברעאישען אוניווערזיטעט.

———

בצער עמוק מהמות הפתאומית מאדוננו הבלתי נשכח הנגיד הישיש החסיד המפורסם לשבח ולתפארת המכתר ובמעלותיו התרוממות

נ. ע. אברהם מענדל ב"ר חיים אליעזר ז"ל ווארשאווסקי

מיסד ושותף מהפירמא „א. מ. ווארשאַווסקי ובניו"

מביעים אנחנו את גודל רגשת צערנו העמוק להאדונים הנשארים וגם להמשפחה.

בהמנוח אנו מתאבדים בעל-יועץ עדין ואפוטרופס נאמן. אשר זכרו לא נשכח מלבנו לנצח.

בשם כל העובדים בהלשכה דוד גלובינסקי

עפענטליכע ערקלערונג!

מיר אונטערגעשריבענע יורשים פון אונזער זעליגען פאָטער ר' שלמה גראס ז"ל געבען איבער דער עפענטליכקייט דעם אמת געגען דעם נידערטרעכטיגען אַרויסטריט פון אונזער שוואָגער ה' קאַלושינסקי מיט זיין אַנאָנס אין נעכטיגען נומער „נייער פאַלקסבלאַט" געגען אונזער געעהרטען ברודער און שוואָגער ה' איטשע גראס פון נאַוואָמיעסקאַ 11. מיר ערקלערען זיין אַרויסטריט פאַר אַ נידערטרעכטיגען ליגען. נור למען האמת גיבען מיר איבער דער עפענטליכקייט, אַז אַ חוץ דעם, וואָס די זעלבע שוועסטער קאַלושינסקאַ האָט מיט איהר ברוטאַלער אויפפיהרונג געגען אונזערע עלטערן ז"ל פערקירצט און אַוועקגערויבט זייערע לעצטע יאָהרען, פאַר וועלכען אונזער גאָטזעליגער פאָטער ז"ל האָט פאַר זיין טויט איבערגעלאָזט אַ צוואה, אַז מען זאָל די זעלבע שוועסטער מעביר גחלה זיין, אַז פון זיין ירושה זאָל זי גאָרנישט בעקומען. דאָך האָבען מיר, למען השלום, איהר קיין עולה נישט געטון און זי האָט איהר טייל גלייך מיט אַלע יורשים בעקומען. נאָר צוליב איהר ווייטערען ברוטאַלען אַרויסטריט איז געקומען צו אַ קליינעם קאָנפליקט. אונזער ברודער אַלס עלטסטער האָט געמוזט שיצען אונזער כבוד און אויך דעם כבוד פון אונזערע עלטערן ז"ל און האָט איהר מיט ווערטער אָפגעענטפערט, אָבער ח"ו קיין האַנד געגען איהר נישט אויפגעהויבען.

מיר ערקלערען דעם ה' קאַלושינסקי, אַז פאַר זיין ברוטאַלען אַרויסטריט וועלען מיר זוכען סאַטיספאַקציע אויפ'ן געריכטליכען וועג און מיר וועלען מיט איהם מעהר קיין געמיינזאַמעס נישט האָבען. ווייטערע ערקלערונגען זענען איבריג און דערמיט איז דער ענין ערלעדיגט.

יורשי המנוח ר' שלמה גראס ז"ל

וואלף גראס, אברהם הערשענבערג, חיים בודע, מנחם גראס, ז. ליטמאנאוויטש.

173

קאמוניקאט.

צענטר. סוחרים= און פאבריקאנטען=פערבאנד

אויף לאדזער וואיעוואודזטווא, פיעטריקאווער 10.

מיר האָבען דעם כבוד מיטצוטיילען אונזערע ג' מיטגלידער, אַז אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער אויסערגעוועהנליכער אַלגעמיינער מיטגלידער-פערזאַמלונג פון סוחרים=און פאַבריקאַנטען-פעראיין אין לאדז און אומגעגענד (פאלודניאווא 15) פון 13. נאָוועמבער 1927, איז פאָרגעקומען

אַ צוזאַמענגיסונג פון דעם פעראיין מיט אונזער פערבאַנד.

די פערוואַלטונג פון צענטר. סוחרים=און פאַבריקאַנטען=פערבאַנד אויף דער לאָדזער וואָיעוואודזטווע, פעטריקאווער 10.

172

קאמוניקאט.

די פערוואַלטונג פון

סוחרים=און פאַבריקאנטען=פערבאַנד

אין לאדז און אומגעגענד, פאלודניאוואַ 15

מאַכט בעקאַנט, אַז אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער אויסערגעוועהנליכער אַלגעמיינער מיטגלידער-פערזאַמלונג פון 13. נאָוועמבער 1927, איז פאָרגעקומען

די צוזאַמענגיסונג מיט'ן צענטר. סוחרים=און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד

אויף דער לאָדזער וואָיעוואודזטוואָ (פעטריקאווער 10) אין אַלע אַנגעלעגענהייטען פון פעראיין און מיטגלידער ווערען ערלעדיגט אין צענטראַלען סוחרים=און פאַבריקאַנטען=פערבאַנד אויף דער לאָדזער וואָיעוואודזטווע (פעטריקאווער 10) אין די ביורא-שעה'ן פון 9 ביז 1 מיטאָג און פון 4 ביז 8 אָוונעד.

די פערוואַלטונג.

172

בלב נרגש אנו מביעים את צערנו העמוק לחבר הועד שלנו מר

בנדיט ורשבסקי למות אביו

אברהם מנחם ז"ל

בעבודתי לרעיון ה„מזרחי" ימצא נחם.

ועד „המזרחי"

וועד בית התפלה „שערי=מזרח".

164

ענגלאנד אפגעשניטען פון דער וועלט.

געוואַלדיגע שניי־שטורמען און פערפלייצונגען.

לאָנדאָן, 28 (ספ. טעל.) דער אונגעהויערער שניי-שטורם וואָס בושעוועט איבער ענגלאַנד האָט איבערגעריסען יעדע קאָמוניקאַציע, פיל שטעט און דערפער זענען איינגאַנצען אָבגעריסען פון דער וועלט און בעקומען אפילו נישט קיין לעבענס-מיטעל. דער איינציגער קאָמוניקאַציע-מיטעל איז ראַדיאָ. אָפּצוריינינגען די שניי-בערג אַרבייטען 20 טויזענד אַרבייטער, נישט קוקענדיג דערויף האָט זיך נישט איינגעגעבען צו ברענגען אין בעוועגונג קיין איין באַהן-ליניע. די טעלעפאָן-פערבינדונג צווישען פאַריז און לאָנדאָן איז איבערגעריסען.

אין קענטענבורי געפינען זיך 200 הייזער אונטער'ן וואַסער, פון פיל שיפען וואָס געפינען זיך אויפ'ן ים, אַלאַרמירט מען „S.O.S" (גרויס געפאַהר.

פאַריז, 28 (ספ. טעל.) דער פּאַסאַזשיר-צוג, וואָס איז געגאַנגען פון פאַריז קיין קאַלע האָט זיך פערפלאָנטערט אין די טעלעגראַף און טעלעפאָן דראָטען, וואָס זענען געלעגען אויף די שינעס צוליב די שרעקליכע שניי-געוויטערס. דער צוג איז אַראָפּ פון די רעלסען; על פי נס זענען נישט געווען קיין מענשליכע קרבנות. די הויפּט-טעלעפאָן און טעלעגראַף ליניע צווישען פאַריז און לאָנדאָן איז איבערגעריסען געוואָרען.

מאַדריד, 28 (ספ. טעל.) אין גאַנץ שפּאַניען קומט פאָר אַ געוואַלדיגע פערפלייצונג.

אויך אין האָלאַנד און בעלגיען קומען פאָר געוואַלדיגע שניי-שטורמען, וועלכע מאַכען אָן גרויסע פערוויסטונגען.

די באַהן-פערבינדונג פון פאַריז מיט דרום-פראַנקרייך און ענגלאַנד איז איבערגעריסען.

טאָקיאָ, 28 (א.וו.) אין די מערב פראָווינצען פון יאַפּאַן בושעווען שניי-שטורמען, וואָס אַזעלכע זענען נישט פאָרגעקומען זייט 30 יאָהר. די באַהן-בעוועגונג, טעלעגראַפישע און טעלעפאָנישע פערבינדונג זענען טיילווייז איבערגעריסען געוואָרען.

ליטווישער דיפּלאָמאַטישער קוריער

איז פּלוצלינג געשטאָרבען אין שנעל-צוג.

וויען, 28. (א. וו.) אין דעם שנעל-צוג צווישען די סטאַציעס וויען און וויענער ניי-שטאָט איז פּלוצלונג געשטאָרבען אין עלטער פון 52 יאָהר פּראָפעסאָר סטאַרקאָוו, וועלכער איז געפאָהרען פון קאָוונאָ קיין רוים אַלס ליטווישער דיפּלאָמאַטישער קוריער.

צוליב דעם, וואָס ביים פערשטאָרבענעם האָט מען געפונען אַ פלעשעל מיט סם האָט די ליטווישע רעגירונג טעלעגראַפיש געפאָדערט, צו פּלמס'ען דעם טויטען קערפּער, כדי פעסטצושטעלען, צי דאָ איז נישט פאָרגעקומען קיין זעלבסטמאָרד. די סעקציע איז פאָרגעקומען אין וויענער שפּיטאָל און ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז סטאַרקאָוו איז געשטאָרבען פון אַ האַרץ-שלאַג.

דער סוף פון דעם אונטערוואסער-שיפעל.

40 מאַטראָזען געשטאַרבען.

וואַשינגטאָן, 28. (ספ. טעל.) דער סעקרעטאַר פון ענגלישען פלאָט ווילבור האָט היינט אָפיציעל פערעפענטליכט וועגען דעם טויט פון דער מאַנשאַפט, וועלכע האָט זיך געפונען אויף דעם אונטערוואַסער-שיפעל „S. 4".

לויט דעם קאָמוניקאַט זענען 34 מאַטראָסען געשטאָרבען דעם 17 דעצ. און 6 זענען געשטאָרבען דעם 21-טען דעצעמבער.

אין פערלויף פון 2 יאָהר אויסגעפיהרט 500 רויב-אָנפאלען.

אַרעסטירט 2 פּוילישע באַנדיטען אין דייטשלאַנד.

בערלין, 28. (אט"ע). די בערלינער פּאָליציי האָט אַרעסטירט 2 באַנדיטען, וועלכע שטאַמען פון פּוילען, באַרסקי און נאָוויקאָוו.ביידע האָבען אין פערלויף פון 2 יאָהר אויסגעפיהרט 500 רויבערייען און גנבות. באַרסקי איז שוין 5 מאָל ענטלאָפען פון טורמע, נאָוויקאָוו איז שוין ענטלאָפען 7 מאָל פון טורמע.

די אויספאָרשונג וועגען אָנפאל אויף נאָוואטשינסקי.

נאָוואַטשינסקי'ס געזונד-צושטאַנד פערבעסערט זיך.

וואַרשאָ. 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די אויספאָרשונג וועגען אָנפאַל אויף נאָוואַטשינסקי'ן ווערט ווייטער געפיהרט. די פּאָליציי זוכט די „טאַקסובקאַ" מיט וועלכען נאָוואַטשינסקי איז אַוועקגעפיהרט געוואָרען.

די „אַ. ב. צ." שרייבט, אַז אין דער רעדאַקציע פון דער דערמאָהנטער צייטונג האָט זיך געמעלדעט אַ פּערזאָן, וועלכע האָט ערקלערט, אַז ער קען די פּערזאָנען, וועלכע האָבען אויסגעפיהרט דעם אָנפאַל אויף נאָוואַטשינסקי'ן.

דער געזונד-צושטאַנד פון נאָוואַטשינסקי'ן פערבעסערט זיך.

בברכת מזל-טוב

חנני מברך לרעי וידידי היקר מר ר' שמואל יעקב ראזענבלום לרגלי נשואי בנו היקר מר

פנחס מאיר עב"ג מ' שרה פיגא

ויהי רצון שיהי' לבנין עדי עד, אמן.

ידידו המברך פריץ קרש ורעיתו.

צו דער האָכצייט פון אונזער קוזין

פנחס מאיר ראזענבלום

מיט פרל. שרה פייגע פארלאווסקי

ווינשען מיר עוויגעס גליק און צופרידענהייט

פאַמיליע ראָזענבערג. 171

הונגער אין כינא

פאַלען פון הונגער-טויט.

לאָנדאָן, 28 (אט"ע). וועגען דעם הונגער וואָס פערשפרייט זיך אין כינאַ פון דער פּראָווינץ שאַנטונג קומען זעהר גרויזאַמע ידיעות. זעהר פיל פּויערים, ביי וועלכע ס'איז נישט געווען קיין געטרעטעניש עסען קאָרע און בלעטער. עס מעהרען זיך פאַלען פון הונגער-טויט.

לובאַוויטשער רבי

קומט קיין וואַרשאָ.

וואַרשאָ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער לובאַוויטשער רבי האָט צוגעשיקט אַ בריף, אַז ער וועט זיין אין וואַרשאָ ערשט פורים.

הלואה פאר ארץ-ישראל.

פּראָפ. וויצמאן אין פאריז.

פאַריז, 28. (אטע). די טעלעגראַפען-אַגענטור „עקספּרעס" מעלדעט, אַז דער פּאָרזיצענדער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פּראָפ. ווייצמאַן איז נעכטען געקומען קיין פאַריז און איז אויפגענומען געוואָרען דורך פּואַנקאַרע.

דער וויזיט פון פּראָפ. ווייצמאַן אין פאַריז שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פראַגע פון אַ ציוניסטישער הלואה פאַר ארץ-ישראל.

דירעקטע באַהן-פערבינדונג מיט טערקיי.

וואַרשאָ, 28 (אטע) אַ דאַנק די בעמיהונגען פון די לאָדזער אינדוסטריעלער, וועט פון 1. יאַנואַר 1928 איינגעפיהרט ווערען אַ דירעקטע סחורה-קאָמוניקאַציע פון די פּוילישע באַהן-סטאַציעס מיט קאָנסטאַנטינאָפּאָל, אַדריאַנאָפּאָל און אַנדערע שטעט פון טערקיי. די פּוילישע צוגען וועלען געהען דורך רומעניען, בולגאַריען, טשעכאָסלאָוואַקיי, עסטרייך, אונגאַרן און יוגאָסלאַוויען.

אינספּעקציע פון באַנק פּאלסקי

קראַקאָ, 28 (אטע) אין קראַקאָ האָט געוויילט דער אַמעריקאַנער פינאַנץ-ראַט דעווי. ער האָט אַדורכגעפיהרט אַנ'אינספּעקציע אין „באַנק פּאָלסקי". ה' דעווי האָט בעגלייט דער פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי

„דזשומא"-אנשטעקונג אין ענגלאנד.

לאָנדאָן, 28 (אטע) מען מעלדעט פון געטעבורג, אַז אויף דער נאָרוועגישער שיף, „מאדעמי", וועלכע איז געקומען פון אַמעריקאַ האָט מען נעפונען שטשורעס, וועלכע זענען געווען אָנגעשטעקט מיט „דזשומאַ".

די שיף איז באַלד דעזינפעקצירט געוואָרען און ס'זענען אָנגענומען געוואָרען אַלע פערהיטונגס-מיטלען נישט צו דערלאָזען די אַנשטעקונג זאָל זיך פערשפּרייטען.

שרפות אויף באַהן-סטאַציעס.

וואַרשאָ, 28 (אטע) אויף דער סטאַציע זנערזש האָט זיך אין אַ משאות-צוג אָנגעצונדען אַ וואַגאָן מיט שוועבעל. מ'האָט תיכף אָפּגעשטעפּט דעם וואַגאָן, וועלכער איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען.

אויף דער הויפּט-סטאַציע אין וואַרשאָ האָט זיך אונטערגעצונדען אַ וואַגאָן מיט סמאַרע, דער וואַגאָן איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען.

Dr. RACHELA LEWI

ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען

פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72

נעמט אָן פון 1 ביז 3 נאָכמיטאָג.

צוגרייטונגען צו די פּויליש-ליטווישע -אונטערהאנדלונגען.

קאָוונא 28 (א.וו.) דער פּרעמיער וואָלדעמאַראַס האָט אָפּגעהאַלטען אַ רייה קאָנפערענצען מיט'ן האַנדעלס-מיניסטער ווי אויך מיט די העכערע בעאַמטע פון ליטווישען אויסערן-מיניסטעריום, וועגען אָנהויבען אונטערהאַנדלונגען מיט פּוילען.

פאר דער רעגירונג פון מארשאל פּילסודסקי.

פּשעמישל, 28 (א. וו.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די נאָהענטע סיים-וואַהלען איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון וואָיטען. נאָך לאַנגע דיסקוסיעס איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצואַרבייטען און אונטערצושטיצען די רעגירונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

גרויסע גנבה אין א ווארשאווער קאשטשאל.

גע'גנב'עט געלד און פערשידענע חפצים.

וואַרשאָ. 29 (טעלעפאָניש) היינט אינדערפריה איז אין קאָשטשאָל שוו. יאַן ענטדעקט געוואָרען אַ גרויסע גנבה, די געלד-פּושקעס זענען אויפגעריסען געוואָרען און אויסגעלעדיגט געוואָרען פון געלד. די נידערטרעכטיגע גנבים האָבען אויך צוגעגנב'עט פיל ווערטפולע חפצים. קיין שום שפור פון די גנבים איז נישטאָ. די פּאָליציי זוכט ענערגיש די גנבים.

יודישער רוצח פערארטיילט צו אייביגער קאטאָרגע

בוקאַרעשט. (י.ט.א.) דעם פערגאַנגענעם זומער איז דער גנב דוד שוואַרץ אַריין ביינאַכט אין דער וואוינונג פון דעם סוחר נתן לאַפּרינגער. דער בעל-הבית האָט דערשפּירט אַ פרעמדען אין דער וואוינונג און איז אויפגעשטאַנען פון בעט. דער גנב האָט דאַן אין איהם געשאָסען און דער'הרג'עט אויפ'ן אָרט. איצט איז דער רוצח פער'משפט געוואָרען דורך די געשוואָרענע צו אייביגער קאָטאָרגע.

אונערווארטעטע ווענדונג אין ענין פון משוגענעם דימאנט

ראדזינער רבי ארויסגערופען געווארען צום אויספארשונגס-ריכטער.

וואַרשא, 28. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין דער אויספאָרשונג וועגען דער שרעקליכער טאַט פון דעם משוגענער דימאַנט אין וואַרשעווער קאָשטשאָל איז היינט אַריינגעטרעטען אַנ'אונערוואַרטעטע ענדערונג.

דער אויספאָרשונגס-ריכטער, וועלכער פיהרט אָן מיט דעם גאַנג פון דער אויספאָרשונג האָט פעראָרדענט דימאַנט'ן איבערצופיהרען פון משוגעים-שפּיטאָל אין פּאַוויאַק אַריין און אַלע פּערזאָנען, וועלכע דימאַנט האָט אָנגערופען, אַז זיי געהערען צו אַ געהיימער יודישער אָרגאַניזאַציע און אויך דער ראַדזינער רבי זענען אויף מאָרגען (היינט) אַרויסגערופען צום אויספאָרשונגס-ריכטער.

אַ דעלעגאַציע פון די רבנים הויזנער, קאַהאַנע און מיכעלזאָן וועט היינט זיין ביים קאַרדינאַל קאָקאָווסקי און אויסדריקען בעדויערען צוליב דעם געשעהעניש אין קאָשטשאָל.

(פּרטים זעה 6-טע זייט).

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

גאַסטראָלען פון די בעליבטע אַמעריקאַנער קינסטלער

אננא און היימאן יאקובאוויטש

לעצטע 4 געזעגנונגס-פארשט. פון ער-גאַנצער טרופּע

היינט, דאָנערשטאַג, 9 אָוועגד צו ביליגע פּרייזען פון 1 ביז 2.50

בלינדע פרויען

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ד"ר בלאָך. —

הויפּט-ראָלען: בעלאַ—אַננאַ יאַקובאָוויטש; מאָזענטאַל—ה. יאַקובאָוויטש

פרייטאָג, ד. 30-טען, 9 אָוועגד פּרייזען פון 1 ביז 2.50

די מאמע פון דער וועלט

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון זאַלאַטאַרעווסקי

הויפּט-ראָלען: מרים—אַננאַ יאַקובאָוויטש; דעווי—ה. יאַקובאָוויטש

שבת ביטאָג און אין אָוועגד ווערט נ י ש ט געשפּילט.

זונטאָג, דעם 1-טען, 3.30 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזען פון 1 ביז 2.50

„בלינדע פרויען"

זונטאָג, דעם 1-טען, 9 אָוועגד—לעצטע פייערליכע געזעגנונגס-פאָרשטעלונג אויפ'ן פערלאַנג פון פּובליקום — די שענסטע פרעהליכע אָפּערעטע, וואָס האָט אַ גרויסען ערפאָלג

דער רבי האָט געהייסען פריילאך זיין

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג, געזאַנג און טענץ פון היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָל מאַנקע—אַ. יאַקובאָוויטש. אַלע פּיעסען רעזשים. פון ה. יאַקובאָוויטש.

צוליב דעם געזעגנען פון די אַרטיסטען מיט'ן לאָדזער פּובליקום, ווערט צום שלוס געגעבען אַ פרעהליכע קאָנצערט-אָפּטיילונג: 1) דער ליבלינג פון לאָדז אננא יאקובאוויטש זינגט די שענסטע געזאַנגס-נומערן פון איהר רעפּערטואַר: „שיינדעלע ווערט אַ כלה", „קדשנו במצותיך", „איך וויל זיך שפּילען", „אוי, מענער, מענער". 2) אסתר זעווקינא און ישראל בירנבוים בעל. דועט „קו-קו-רע-קו", „וואַלץ-דועט". 3) ה. באלבירסקי מיט'ן כאָר אין ראָמאַנס פון „קאַווקאַזער ליבע". 4) מ. מאכאראווסקי און ח. מאכאראווסקי אין דועטען און קופּלעטען. 5) באַלעט-טענצער ב. לייבאוויטש אין קאַווקאַזער טענץ.

ס'נעהמען אַנטייל פּרויען: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווילין. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאן. אַדמיניסטראַטאָר: א. בעזמאן. ביהנע-לייטער: מאכאראווסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

לאָדז.
29 דעצעמבער 1927.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז.
29 דעצעממבער 1927

צוויי מאָראַלען
די פּאָגראָם-סיבות.

עס איז דאָ אין דעם לעצטען רומענישען פּאָגראָם אַ פּרט, וואָס איז נישט גאַנץ טיפּיש, וואָס קומט פאָר עפּעס, ווי אַ נייעס. און אויף וועלכען עס איז ווערט אָפּצושטעלען זיך: דאָס איז זיין אויסשליסליך סטודענטישער כאַראַקטער!

אי דער פּראַקטיק פון פּאָגראָמען אין אַלע ווילדע און האַלב-ווילדע לענדער, ווען איהר קוקט זיך צו איהר צו, מערקט איהר, אַז די אָרגאַניזאַטאָרען זייערע זוכען מיט אַלע מיטלען אַרויסצודרייען זיך נאָכדעם פון אחריות פאַר'ן בית-דין. דעריבער ווערען נישט נאָר געהאַלטען בסוד די אַלע הכנות און בפרט די נעמען פון די אָנפיהרער און אויספיהרער, נאָר עס ווערען אויך אַרויסגעשטעלט אויפ'ן גאַס צו דער „אַרבייט" מענשען, וואָס טראָגען בכלל קלענערע אחריות פאַר'ן בית-דין, ווי למשל „נישט-דערוואַקסענע, אָנהויבענדיג פון פערצען יאָהר. ס'ווערט אויך אַזוי אָרגאַניזירט דאָס בעהאַלטען די גע'גנב'עטע און געגזל'טע יודישע סחורות און חפצים, דאָס זיי זאָלען נישט קענען פערמישעז אין אַ פּראָצעס די אמת'ע גנבים, גזלנים און רוצחים...

דעריבער לאָזען די אָרגאַניזאַטאָרען פון פּאָגראָמען אַרויס אויפ'ן גאַס אין די לעצטע יאָהרען אַלץ מעהר און מעהר סטודענטען, פון וועלכע אַ טייל איז נאָך נישט פוליאָהריג און דורך וועלכע מען וויל דעם פּאָגראָם געבען אַ פּאָליטישע פאַרב: זיי, די סטודענטען, שטעלען זיך כלומר'שט איין פאַר'ן „פאָלק", פאַר „דער מלוכה" און אַז. וו. בשעת דער עצם פּאָגראָם איז, נאָך מיין איבערצייגונג, אויפגעבויט אויף קאָמערציעלע יסודות: אָפּנעמען ביי די יודען, וואָס מען קען נאָר, און פערקויפען דאָס, וואָס טייערער, אָדער אויסלייזען דערפון וואָס מעהר געלד!

די ענטשפּרעכענדע פּאָגראָם-„מאַסען" דינען פאַר די אונטערנעמער פון פּאָגראָם נאָר אַלס אַ בלינדע חיה, וועלכע ווערט אין דעם נויטיגען מאָמענט אויפגעהעצט און אָנגערייצט אויף יודען. דורכ'ן פּאָגראָם הערט דער יוד אויף לכל הפחות אין אַ געוויסער מאָס צו זיין אַ קאָנקורענט, און זיין גאַנצער אייגנס, ווי אויך זיין לעבען, ווערען דערביי הפקר!...

דעם דאָזיגען ווילדען, היניטישען פּרצוף זוכען די „אונטערנעהמער" צו פערשענערען דורך אַ פּאָליטישע מאַסקעלע: „די סטודענטען, די שיצער פון פאָלק, שטעלען זיך איין פאַר איהם, וואָס ווערט אַזוי שווער בע'עולה'ט פון יודען".

דאָס איז אָבער נישט דער איינציגער טעם פאַרוואָס די פּאָגראָם-מאַכער רוקען אַרויס אַזוי גערן די סטודענטישע מאַסען אויף צו פּאָגראָמירען יודען: עס איז דאָ נאָך אַ טעם, וועלכער בעשטעהט אין די גרינגקייט, מיט וועלכע די סטודענטישע מאַסען אין די פּאָגראָם-לענדער לאָזען זיך צוציהען צום פּאָגראָם.

דעריבער מוז זיך יעדער אויפמערקזאַמער בעאָבאַכטער פערטראַכטען: פאַר וואָס איז אין די פּאָגראָם-לענדער אַזוי לייכט די שטודירענדיגע יוגענד צו דערפיהרען דערצו, אַז זי זאָל בעטייליגען אין אַ פּאָגראָם אויף יודען?

די סיבה דערפון ליגט אין דעם חנוך פון דער יוגענד אין אַלע דאָזיגע לענדער: די יוגענד ווערט דערצויגען אַזוי ווילד שאָוויניסטיש, דאָס ביי איהר בעקומט זיך צוויי גאַנץ פערשידענע פאַרשטעלונגען: איין פאַרשטעלונג פון אַנ'„אייגענם" פאָלק, וועמענס מעלות ווערען פונאַנדערגעבלאָזען אַזוי, אַז די גוזמאות געהען אָפּט אַריבער אין פשוט'ע ליגענס, און וועמעס חסרונות ווערען פערשוויגען.

די צווייטע פאַרשטעלונג בעקומט זיך ביי דער יוגענד בנוגע אַלע איבעריגע פעלקער און בפרט יודען, וועלכע זענען „פרעמדע" מיטבירגער פון דעם „אייגענעם" פאָלק; זייערע חסרונות איז מען מגזם ביז גאָר און זייערע מעלות פערשוויגט מען!

עס בעקומט זיך אויף אַזאַ אופן ביי דער אונטערוואַקסענדיגער יוגענד צוויי גרונד-פאַלשע השגות: פון אַנ'אייגענעם פאָלק, וואָס בעזיצט כלומרשט די שענסטע מעלות און מדות און האָט קיין חסרונות נישט, און — פון אַ „פרעמדען" פאָלק, וואָס בעזיצט אַלע חסרונות און שלעכטע מדות, נישט האָבענדיג קיין שום מעלות, אָדער גוטע מדות!..

פון די צוויי פאַלשע אָדער, בעסער געזאָגט, געפעלשטע פאַרשטעלונגען, וועלכע די שול, די משפחה, די פּרעסע א. אַז. וו. פלאַנצען איין אין די קינדער'ישע נשמות. ענטוויקלען זיך שוין ווייטער צווייערליי מאָראַלען: איין מאָראַל פאַר דעם „אייגענעם" פאָלק און אַ צווייטע — פאַר אַ „פרעמדען". די דאָזיגע צוויי מאָראַליטעטען דערלאָזען שוין נישט קיין שום רעיון פון גלייכבערעכטיגטע בירגער און שאַפען דעם פּסיכאָלאָגישען יסוד פון אַלערליי רעכטליכע בעגרעניצונגען מכל המינים פאַר „פרעמדע", ביז צו הפקרות בנוגע זייער לעבען און זייער אייגענס, ד.ה.— ביז צום לעגאַליזירען דעם פּאָגראָם פאַר „פרעמדע"!..

אַזאַ דאָפּעלטע מאָראַל פיהרט היינט צו אַ פּאָגראָם אויף אַ „פרעמדען פאָלק, מאָרגען — אויף אַ „פרעמדע" פּאַרטיע אָדער געזעלשאַפטליכע גרופּע, איבערמאָרגען אויף בירגער פון אַ „פרעמדער" אמונה א. אַז. וו., ווייל דאָרטען, וואו עס זענען דאָ צווייערליי מאָראַלען—איז קיין איינער נישטאָ!..

ד"ר י. וויגאָדסקי.

וואָס יעדער יודישער וועהלער דאַרף וויסען
פאַר די וואַהלען צום סיים און סענאַט.

דער וואַהל-פיבער אויף דער יודישער גאַס האָט זיך שוין אָנגעהויבען. פון אַלע זייטען בעמיהט מען זיך שוין בעצייטענס צו פערטומלען די מוחות פון די יודישע וועהלער. מען פערגעסט דערביי אָן איין זאַך; קודם כל מוז מען זאָרגען דערפאַר, אַז די יודישע וועהלער זאָלען האָבען די מעגליכקייט אָנטייל צו נעהמען אין די וואַהלען און זיין ביכולת אויסצונוצען זייער וואַהלרעכט.

יעדער בירגער אָהן אונטערשיד פון געשלעכט, וואָס איז אין טאָג פון פערעפענטליכען די וואַהלען אין „דזיענניק אוסטאַוו", ד.ה. דעם 5-טען דעצעמבער 1927, אַלט געוועזן 21 יאָהר, האָט דאָס רעכט צו וועהלען אין סיים. דאַגעגען צום סענאַט האָט וואַהל-רעכט יעדער בירגער, וואָס איז אין טאָג פון פערעפענטליכען די וואַהלען אין „דזיעניק אוסטאַוו" אַלט געוועזן 30 יאָהר און וואוינט אין דעם וואַהל-קרייז לכלהפחות אַ יאָהר צייט. אָבער כדי ער זאָל קאָנען געניסען פון זיין וואַהלרעכט, מוז ער בעצייטענס זיך פערזיכערען, אַז ער זאָל בעת די וואַהלען צום סיים און סענאַט, וואָס קומען פאָר דעם 4-טען און 11 מערץ. זיין פערשריבען אין די וועהלער-רשימות, וואָס דאַרפען זיך געבען, לויט דער וואַהלאָרדינאַציע, אין די בעצירקס-וואַהלקאָמיסיעס (אָבוואָדאָווע). יעדער בירגער האָט דאָס רעכט נאָכצוקאָנטראָלירען אין משך פון 14 טעג, ד. ה. פון 2 ביז'ן 15-טען יאַנואַר איינשליסליך, צי זיין נאָמען און פאַמיליען-נאָמען זענען גענוי און פינקטליך פערשריבען געוואָרען אין די וועהלער-רשימות. עס דאַרף געלעגט ווערען אַכט אויף דעם, אַז דער נאָמען און די פאַמיליע, וואָס פיגורירען אין די וועהלער-רשימות זאָלען שטימען מיט די ענטשפּרעכענדע דאָקומענטען, וואָס ער בעזיצט, למשל פּאַס, מעטריקע, מיליטער-ביכעל, אויסצוג פון די ביכער פון די שטענדיגע איינוואוינער א, אז. וו.

בעזונדערס וויכטיג איז דאָס פאַר די יודישע וועהלער, ווייל, ווי מיר ווייסען פון דער פּראַקטיק, זענען די יודישע נעמען איבערגעדרעהט אָדער געענדערט געוואָרען און דאָט איז גענוג, מען זאָל פערלירען דאָס וואַהלרעכט. דעריבער איז נויטיג, אַז מען זאָל אַכטונג געבען, אַז דער נאָמען וואָס איז איינגעשריבען געוואָרען אין די וועהלער-רשימות, זאָל ענטשפּרעכען דעם נאָמען, וואָס געפינט זיך אין מעטריקע, פּאַס אָדער אַנדערע דאָקומענטען. אויב אימיצער איז אין זיינע דאָקומענטען פערשריבען, למשל, אַלס „משה" אָדער „שרה", זאָל ער זיך בעמיהען, אַז זיין נאָמען אין דער וועהלעררשימה זאָל נישט זיין „מאָשעק" „מאָניעק" אָדער „סאַלאַ" און „סאַלציאַ". און דאָס איינענע פערקעהרט.

יעדער האָט דאָס רעכט צו קאָנטראָלירען די וועהלער-רשימות נישט נאָר ציי'ער אַליין פיגורירט אין די רשימות, נאָר אויך פאַר זיינע בני-בית, שכנים אָדער בעקאַנטע. אויב אָבער עמיצער איז דורכגעלאָזען געוואָרען און די וועהלער-רשימות אָדער שלעכט פערשריבען געוואָרען, האָט ער דאָס רעכט צו רעקלאַמירען סיי בנוגע זיין אייגענער פּערזאָן, סיי בנוגע אַנ'אַנדער פּערזאָן. דער אופן פון רעקלאַמירען איז פאָלגענדער: די רעקלאַמאַציעס מוזען אַריינגעטראָגען ווערען שריפטליך אָדער מינדליך צום פּראָטאָקאָל אין דער געהעריגער בעצירקס-קאָמיסיע (אָבוואָדאָווע) און דאָרטען אונטערגעשטיצט ווערען מיט בעווייזען, אויב זיי זענען נישט נוגע אַלגעמיין-בעוואוסטע פּאַקטען. דער לעצטער און ענדגילטיגער טערמין פון אַריינטראָגען די רעקלאַמאַציעס איז דער 16-טער יאַנואַר 1928. אויב אָבער די בעצירקס-קאָמיסיע, צו וועלכער די רעקלאַמאַציע איז אַריינגעטראָגען געוואָרען, זאָגט אָב צו ערלעדיגען גינסטיג, מוז זי דערלאַנגען שריפטלעך, און גלייכצייטיג אויך מודיע זיין וועגען דעם דורך אויפהענגען אַ געהעריגע מודעה אין לאָקאַל פון דער קאָמיסיע.

געגען דער דעציזיע פון דער וואַהלבעצירקס-קאָמיסיע (אָבוואָדאָווע) האָט יעדער וועהלער דאָס רעכט אַריינצוטראָגען אין משך פון 3 טעג נאָכ'ן בעקומען דעם אָפּזאָג אַנ'אָנקלאַגע אין אין דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע (אָקרענגאָוואַ) דורך דער פערמיטלונג פון דער זעלבער בעצירקס-קאָמיסיע, וואָס האָט דעם אָפּזאָג צוגעשיקט. "וועגען אַריינטראָגען אַ רעקלאַמאַציע געגען איינשרייבען אין די וועהלער-רשימה אַ פּערזאָן, וועלכע האָט נישט קיין וואַהלרעכט, מוז די בעצירקס-קאָמיסיע אין משך פון 24 שעה מודיע זיין די פּערזאָן, וועמענס וואַהל-רעכט איז געשטעלט געוואָרען אין אַ ספק, אַז זי האָט רעכט אין משך פון 3 טעג פון דערהאַלטען די מעלדונג, אָדער נישט שפּעטער ווי ביז דעם 22-טען יאַנואַר 1928' אַריינצוטראָגען שריפטליך אָדער מינדליך אַנ'אָנקלאַגע געגען דעם פּראָטאָקאָל, וועלכע מוז זיין אונטערשטיצט מיט געהעריגע בעווייזען. די דעציזיעס פון די קרייז-וואַהל-קאָמיסיעס (אָקרענגאָווע) קאָנען אָנקלאָגען נאָר די פּערזאָנען, וועלכערס וואַהל-רעכט עס איז נוגע און אויך די וואַהל-קרייז-קאָמיסאַרען, נאָר אין פאַל, ווען עס איז נישט אָפּגעהיט געוואָרען די געהעריגע רעכטפאָרשריפטען." די אָנקלאַגע מוז אַריינטראָגען ווערען צום העכסטען געריכט דירעקט און דורך דער פּערזאָן, וועלכערס וואַהל-רעכט די דעציזיע ריהרט אָן, אין משך פון 48 שעה פון דערהאַלטען די דעציזיע, און אויך דורך די וואַהל-קרייז-קאָמיסאַרען אין משך פון 48 שעה פון פערעפענטליכען די דעציזיע.

די אויבענדערמאָהנטע אָנווייזונגען און בעמערקונגען מוזען קאָנען די יודישע וועהלער, אויב זיי ווילען נישט פערלירען זייער רעכט צום סיים און סענאַט. יעדער יודישער וועהלער מוז פערשטעהן און זיך אָפּגעבען אַ געהעריגען דין וחשבון, אַז כדי ער ער זאָל קאָנען אויסנוצען זיין וואַהל-רעכט און דעצידירען ביי די קומענדע וואַהלען מוז ער קודם-כל זאָרגען דערפאַר, אַז ער זאָל האָבען די מעגליכקייטען אָפּצוגעבען זיין שטים.

משה פאַל.

דעם זיידנס לעצטע טעג
אַבלעטעל זכרונות צום 10-טען יאָהרצייט.
— פון —
מ. קיטאַי.

די שטראַהלען פון דער הערבסט-זון האָבען אַריינגעבליקט דורכ'ן פענסטער פונם יודישען שפּיטאָל אויף דער מאָלדאַוואַנקע אין אָדעס און זענען געפאַלען אויפ'ן ווייסען בעט, וואו עס האָט זיך דערשפּונען דער לעצטער ברעג פאָדים פון אַ פרוכטבאַרען און לאַנגען לעבען.

נאָר שאַ, שטיל... דער „זיידע" בעוועגט זיך. זיין בלאַסער, לאַנגער פּנים קערט זיך אום צום טיר, דורך וועלכער מיר זענען נאָר-וואָס אַריינגעקומען, זיינע אויגען טאַפּען די לופט מיט אַ פראַגעצייכען און ענדליך זאָגט ער אַרויס שוואַך:

— האַ, פּעסעלע (זיין פרוי) דו?

און אין אַ ווייַלע אַרום רעדט ער שוין (דער „זיידע" האָט תמיד ליב געהאַט צו ריידען), און זיין שטים ווערט שטאַרקער און מוטיגער:

— אויפ'ן גאַס איז ליכטיג, האַ? עס איז וואַרעם, נאָך נישט קאַלט? איך האָב דאָך אַזוי ליב דעם דרויסען, די גאַס, די זון, שפּאַצירען... די נאַטור. איצט מוז איך ליגען דאָ אין שפּיטאָל. נמאס, שוין בכלל נמאס געוואָרען אָדעס. גענוג דאָ זיצען. 33 יאָהר. מיך ציהט קיין בערדיטשעוו. איך וועל נאָר אַרויס פון דאַנען, נעהם איך מיין פאַמיליע און בעזעץ זיך צוריק דאָרטען. עס איז עפּעס פרייליכער. מען איז נישט אַזוי עלענד, ווי דאָ, אין דעם גרויסען אָדעס. דאָרטען, אין בערדיטשעוו וועל איך מיר אויסבויען מיין הויז, פערפלאַנצען אַ גערטעלע. איך האָב זעהר ליב אַ גערטעלע אַרום הויז. מען עפענט אינדערפריה די פענסטער, און אַלערליי ריחות שלאָגען דיר ענטקעגען פונקט אין דער נאָז אַריין... און פויגעלעך זינגען.. און איך וועל זיך ווידער נעמען צו דער אַרבייט. איך וועל אָנשרייבען אַ גרויסע דראַמע, וואָס איך האָב פערטראַכט. זעהר אַנ'אינטערעסאַנטע. איינער פון די יודישע ליטעראַטען האָט וועגען דעם דערצעהלט מאַקסים גאָרקי'ן און איהם איז דאָס זעהר געפעלען געווען..."

און נאָך און נאָך האָט פאַנטאַזירט אָט דער שיינער, קראַנקער אַלטינקער, וואָס איז שוין געשטאַנען ביים ברעג פונם לעבען. זיין פאַנטאַזיע האָט איהם געמאָהלען צויבער-בילדער. דער גייסט איז געפלויגען העט ווייט, ווייט... און דער קערפּער איז אויף אַ העלפט געווען פּאַראַליזירט, געשמידט צום בעט, פון וועלכען מען געהט שוין נישט אַראָפּ.

שוין העכער אַ יאָהר, ווי ער האָט בעקומען דעם „ערשטען אָנזאָג", דעם שלאָג, וואָס האָט פלוצלונג אַ בויג געטון די הויכע שטאָלצע פיגור, עטוואָס פערפלאָנטערט דעם מויל, וואָס האָט תמיד געפערלט מיט חכמה און שאַרפזין. ער האָט אָבער נישט נאָכגעגעבען, און זיין רייכע פאַנטאַזיע האָט אָהן אויפהער געאַרבייט און איז געווען בעוועגלעך ווי תמיד, דאָס גרייז-גראָע קינד איז זיך געבליבען געטריי און האָט זיך נישט גערעכענט מיט'ן שרעקליכען אונפערמיידליכען, וואָס דערנעהנטערט זיך צו איהם. ער האָט זיך אַרומגעטראָגען מיט פּלענער, חלומות, האָפנונגען, און אויף קיין מינוט נישט צוגעלאָזען דעם געדאַנק וועגען נאָהענטען סוף...

דעם 20. דעצעמבער פלעגט מען פייערן זיין געבורטס-טאָג. פון יאָהר צו יאָהר איז מען זיך נוהג געווען, אַז זיינע מקורבים און אייגענע זיצען און פערברענגען מיט איהם ביז כמעט פאַרטאָג. דער לעבענס-לוסטיקער מרדכי ספּעקטאָר פלעגט ערשט נאָך האַלבער נאַכט מכבד זיין מיט זיין קוגעל, וואָס איז ספּעציעל צוגעגרייט געווען לכבוד דעם „זיידענס" געבורטס-טאָג. און נאָכדעם האָט זיך ערשט אָנגעהויבען די רעכטע שמחה מיט נעשפּרעכען, מעשה'לעך און ווערטלעך, וואו דער ראשהמחברים איז תמיד געווען דער „זיידע", וואָס איז פון אַלעמען אַרומגערינגעלט געווען מיט ליבע און זאָרגפעלטיגקייט.

נאָר דער 20. דעצעמבער פון יאָהר 1916 איז שוין געווען אַנ'אויסנאַהם. דער „זיידע" האָט זיך געפיהלט נישט אַמבעסטען, און שוין פאַר האַלבער נאַכט זענען זיך די געסט פונאַנדערגעגאַנגען. פריינדלעך, מיט אַ גוט וואָרט פאַר יעדערן, האָט ער זיך פונאַנדערגעזעגענט מיט אַלעמען. האָט זיך געוואונדערט, וואָס היי-יאָהר געהט מען זיך אַזוי גיך פונאַנדער. נאָר די „באָבע" האָט יעדערן אַ סוד אַריינגערוימט, אַז די לעצטע צייט פיהלט זיך דער „זיידע" זעהר שלעכט, איהם איז שווער צו זיצען שפּעט און האָט געבעטען מיט אַ זיפץ, מען זאָל איהם ווינטשען געזונט און יאָהרען.

דער „זיידע" האָט זיך אָבער געהאַלטען שטאָלץ, ווי אַ גענעראַל, וואָס וויל זיך נישט אונטערגעבען און געפּרובט די געסט פערהאַלטען, ווי מעגליך שפּעטער. מיט אַ מאָדנעם געפיהל איז מען זיך דעמאָלסט פונאַנדערגעגאַנגען. דאָס איז געווען דער לעצטער געבורטס-טאָג...

און אין אַ קנאַפּ יאָהר אַרום איז ער שוין געלעגען אין יודישען שפּיטאָל. איין זייט קערפּער, די לינקע, איז געווען פּאַראַליזירט, נאָר מיט איין האַלבען האָט ער זיך בעוועגט. זיין גייסט איז אָבער געווען לויטער. גערעדט האָט ער וועגען אַלץ, וואָס האָט אין יענעם שטורעמדיגען יאָהר אינטערעסירט. אויף אַ מינוט האָט ער אָבער נישט פערגעסען זיין הויפּט-אינטערעס און ליבלינג — די יודישע ליטעראַטור,

(ווייטער זעה 8-טע זייט).

לאדז
29 דעצעמבער 1927

דאס לאדזער לעבען

לאדז
29 דעצעמבער 1927

29 דאָנערשטאג ה טבת תרפ"ח	דעצעמבער זון-אויפגאנג 7.44 זון-אונטערגאנג 3.26 לענג פון טאָג 10.11

וואונשען
אין נאמען פון שטאדט.

(מ) זונטאָג, ד. 1 יאַנואַר 12 אַ זייגער בייטאָג וועלען דער פרעזעס פון שטאָדט-ראַט אינזש. האָלצגרעבער און שטאָדט-פרעזידענט זשעמיענצקי אָנגעהמען, אין נאָמען פון דער שטאָדט ניי-יאָהר-וואונשען. די אויפנאַהמע וועט פאָרקומען אין לאָקאַל פון שטאָדט - ראַט (פּאָמאָרסקאַ 16).

נאָר פּוילישע בירגער
וועלען קאָנען בעקומען אומזיסטע אויסלענדישע פּעסער

(§) אין דער נאָהנסטער צייט וועט דער מלוכה-אַמט פאַר ארבייטס-פערמיטלונג אָנהויבען אַרויסגעבען פאַר אַרבייטסלאָזע, וואָס ווילען עמיגרירען, בעשייניגונגען, אויפ'ן גרונד פון וועלכע דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט וועט אַרויסגעבען אומזיסטע אויסלענדישע פּעסער. אַזעלכע פּעסער וועלען קאָנען בעקומען נאָר פּוילישע בירגער, ווייל די אַזוי-גערופענע „אַבצעקראַיאָווצעס“ קענען, לויט'ן עמיגראַנטען-געזעץ, נישט אַנערקענט ווערען פאַר עמיגראַנטען.

אַרבייטער,
וועלכע האבען נישט דער=האַלטען די אונטערשטיצונגען

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אַמט ביים מאַגיסטראַט טיילט מיט, אַז פיזישע אַרבייטער, וועלכע האָבען נישט דערהאַלטען די אונטערשטיצונגען, וואָס ס'קומט זיי פון 19. ביז'ן 25. דעצעמבער, דאַרפען די אונטערשטיצונגען אָבנעהמען אין די ענטשפּרעכענדע קרייז-ביוראָ'ן פונ'ם אונטערשטיצונגס-פאָנד מאָרגען, דאָנערשטאָג ד. 29 דעצעמבער.

קהלה
פאָדערט אבצושטעלען עקסמיסיעס.

(*) די קהלה-פערוואַלטונג האָט זיך געווענדעט צום יוסטיץ-מיניסטעריום מיט אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען זי בעט אָבשאַפען די עקסמיסיעס אין די ווינטער-חדשים.

סאַניטאַרע אויסבעסערונג אין מקואות.

(*) דער ראַבינאַט האָט בעקומען אַ מיטטיילונג פון רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט, אַז זיין ווענדונג וועגען פערלענגערען דעם טערמין אויף אַדורכצופיהרען די נויטיגע סאַניטאַרע אויסבעסערונגען, איז גינסטיג ערלעדיגט געוואָרען. דער טערמין איז פערלענגערט געוואָרען ביז'ן 31. מאַי 1928 י.

אַמטליכעס.

נעכטען איז אויף אַ פּאָר טאָג אַרויסגעפאָהרען קיין ווילנע דער רעגירונגס-קאָמיסאַר סטשעמינסקי.

עס פערטרעט איהם דער שעף פון דער זיכערהייטס-אָפּטיילונג, ה' שער.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאָכמ.

הכנות צו די סיים=וואהלען.

(—) אין לאָדז האָט זיך אָרגאַניזירט אַ

א וואהל=קאמיטעט פון „בונד“

אַזוי-אַרום האָבען מיר שוין 3 וואַהל-קאָמיטעטען צו די סיים-וואַהלען; לינקע „פּועלי-ציון“, „בונד“ און יודישער נאַציאָנאַלער בלאָק (אַגודה“ מיט די פאָלקיסטען).

(ב) נעכטען האָבען בעאַמטע פון וואַהל-רעפעראַט ביים מאַגיסטראַט דורכגעפיהרט אַ לוסטראַציע פון די וואַהל-בעצירקען און

אויסגעפיהלט פראַגע=בויגענס

אויפ'ן גרונד פון דער לוסטראַציע וועלען אַרויסגעגעבען ווערען פערש. טעכנישע פעראָרדנונגען.

(§) דער וואַהל-פיבער האָט שוין אַרומגעכאַפּט אויך די אומגעגענד פון לאָדז, אין פּיעטריקאָוו און בזשעזשין ווערט געפיהרט אַ שטאַרקע

וואַהל=אַגיטאַציע

די „סאַנאַציע“-גרופּען ענטוויקלען אַ לעבהאַפטע טעטיגקייט, אויך די מאָנאַרכיסטען פיהרען שוין אַ פאָרבערייטונגס-אַרבייט. זיי האָבען אַרויסגעלאָזט אַ לאָזונג פון מיטאַרבייט מיט דער רעגירונג פון מאַרשאַלעק פּילסודסקי.

(—) נעכטען האָט מען אויף די טויערען פון שטאָט אויפגעהאָנגען

אינפאָרמאַציע=צעטלען

אין וועלכע ס'ווערט אָנגעוויזען, צו וועלכען וואַהל בעצירק ס'געהערען די איינוואוינער פונ'ם הויז, און וואו ס'געפינט זיך די וואַהל-קאָמיסיע, וואו זיי קענען נאָכקאָנטראָלירען צי זיי זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען אין די וועהלער-רשימות, און וואו זיי וועלען שפּעטער דאַרפען אָפּגעבען זייערע שטימען. מעהרסטענטיילס זענען עס די זעלבע וואַהל-בעצירקען, וואָס בעת די וואַהלען צום שטאָט-ראַט.

דערטרונקען אין דער עלעקטראָווניע.

דער אומגליקליכער אַרבייטער שטעהט ביי דער אַרבייט, און ווייס נישט, אַז דער טויט לויערט אויף איהם.

אַ שרעקליכער פאָרפאַל איז נעכטען געשעהען אין דער עלעקטראָווניע אויף טאַרגאָווע 1.

דער 31-יעהריגער אַרבייטער מיעטשיסלאַוו טשעלאָנאָוויטש (ריבנא 11) האָט געאַרבייט ביי דער רעפּעראַציע פון דער פּלומפּ, וועלכע שעפּט דאָס וואַסער פון דער קיהל-שטוב, כדי צו געבען דעם אַרבייטער די מעגליכקייט רוהיג צו אַרבייטען, האָט מען אויסגעשעפּט פון דעם טיפען 15-מעטער'דיגען באַסיין דאָס וואַסער און פערשלאָסען די רעהרען.

דער אַרבייטער האָט רוהיג געאַרבייט אין דעם באַסיין, נאָר פּלוצים איז געשעהען אַ שרעקליכע זאַך: עס האָט פון עפּעס-וואָס געפּלאַצט אַ רעהר און אין איין רגע איז דער באַסיין פערגאָסען געוואָרען. דער אַרבייטער האָט נישט בעוויזען זיך אַרומצוקוקען און איז באַלד פערזונקען אין וואַסער. די קאַטאַסטראָפע האָבען בייגעוואוינט די אַרבייטער, וועלכע האָבען געאַרבייט דערנעבען, זיי האָבען זיך אָבער אויך קיין עצה נישט געקענט געבען. מען האָט באַלד אַרויסגערופען די 2-טע פייערלעשער-אָפּטיילונג, וועלכע האָט דעם אומגליקליכען אַרויסגעצויגען פון דעם באַסיין. צום אומגליק אָבער, שוין נישט קיין לעבעדיגען.

דער אַרויסגערופענער פּאָגאָטאָוויע איז בלויז איבערגעבליבען פעסטצושטעלען דעם טויט פון דעם אומגליקליכען אַרבייטער.

גרויסע טראַמוואַי=קאַטאַסטראָפע.

די וואַגאָנען זענען צושמעטערט.— איינע פּאַסאַזשירען זענען שווער פערוואונדעט.

(§) אויף רוג זשעראָמסקאַ און קאַראָלאַ-גאַס איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון דעם טראַמוואַי נומער 6, וועלכער איז געגאַנגען פון קאָפּערניק-גאַס צו ראַדוואַנסקאַ, מיט דעם טראַמוואַי נומער 16, וועלכער איז געגאַנגען פון ראַדוואַנסקאַ אויף קאָפּערניק - גאַס.

דעם טראַמוואַי נומער 6 האָט געפיהרט דער קאָנדוקטאָר יוזעף וואָלניצקי (טשעמנאַ 10); דעם טראַמוואַי נומער 16 האָט געפיהרט דער קאָנדוקטאָר וואַצלאַוו סטראַצען (אָדיגאַ 12). ביים רוג זשעראָמסקאַ און קאַראָלאַ-גאַס געפינט זיך אַ וועקסעל-ליניע. לויט דעם פאָרשריפט דאַרף דער טראַמוואַי 6 אַדורכלאָזען דעם טראַמוואַי 16. און נאָכדעם פאָהרען ווייטער. די אויבענדערמאָהנטע וועקסעל-ליניע געפינט זיך נעבען קאַראָל אייזערטס פאַבריק. וועלכע לאָזט אַרויס אויף דער גאַס אַ גרויסע צאָהל הייס וואַסער, אויפ'ן פראָסט שאַפּט זיך פון דער פּאַרע אַ נעבעל, אַזוי אַז אויף דעם שטיקעל שטח איז זיך שווער צו אָריענטירען, וואו מען געפינט זיך. דאָס איז טאַקע געשעהן מיט'ן קאָנדוקטאָר פון דעם טראַמוואַי 6: ער האָט נישט בעמערקט בעצייטענס די וועקסעל-ליניע און איז מיט'ן גאַנצען אימפּעט אַרויפגעפאָהרען אויפ'ן טראַמוואַי 16. דער רעזולטאַט פון דעם צוזאַמענשטויס איז געווען אַ שרעקליכער. ביידע פאָדערשטע וואַגאָנען זענען צובראָכען געוואָרען און די מאָטאָרען בעשעדיגט געוואָרען. אַלע שויבען פון די וואַגאָנען זענען אַרויסגעפלויגען צווישען די פּאַסאַזשירען איז ענטשטאַנען אַ גוואַלדיגער פּאַניק; מען האָט אָנגעהויבען אַרויסצושפּריגען פון די וואַגאָנעס. דערביי האָבען זיך איינגע אויסגעבראָכען די פיס, מען האָט זיך געשטיקט, געשטופּט איינער דעם אַנדערען.

די שטיקלעך גלאָז פון די צובראָכענע שויבען האָבען אויך צוקאַלעטשעט עטליכע פּערזאָן. די פּאַסאַזשירען יוזעף קאַפּטשיק (זשגאָווסקאַ 137) און מיכאַל קליין (ניי-זאַרזשעווסקאַ 24) זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען, די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט זיי ערטיילט די ערשטע הילף.

די טראַמוואַי-בעוועגונג אויף די ליניעס 6 און 16 איז פערהאַלטען געוואָרען ביז מען האָט אָפּגערייניגט די ליניע פון די צובראָכענע וואַגאָנעס.

דער קאָנדוקטאָר וואָלניצקי, וועלכער האָט נישט ערהאַלטען דעם טראַמוואַי ביי דער וועקסעל - ליניע איז אָפּגעשטעלט געוואָרען פון זיין טעטיגקייט.

דינסטאָג'דיגע זיצונג פון מאַגיסטראַט

די פראַגע פון דערנעהרען די קינדער אין שטעטישע שולען א. א.

(מ) דינסטאָג איז אָגטערן פאָרזיץ פון שטאָט-פרעזידענט פאָרגעקומען אַ זיצונג פון מאַגיסטראַט.

צווישען אַנד. איז אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען ערנעהרען די שול-קינדער אין די שטעטישע שולען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שווערער מאַטעריעלער סיטואַציע, וואָס הערשט אין שטאָט, האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען די אַקציע צו פערשטאַרקען און פערגרעסערען די צאָהל פּאָרציעס, וואָס ווערען איצט אַרויסגעגעבען פון 3,000 אויף 7,000 טעגליך. ס'איז דעריבער בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום שטאָט-ראַט, אַז ער זאָל אַסיגנירען אויף דעם 90.000 זל.

דער מאַגיסטראַט האָט דעלעגירט אין אויפזיכטס-ראַט פון דער נאַזאָווניע די וויצע - פרעזידענטען ראַפּאַלסקי, ד"ר וויעלינסקי און דעם לאַוניק קוק.

אין דער שטעטישער אַרכיוו-קאָמיסיע זענען דעלעגירט געוואָרען פרעז. זשעמענצקי און לאַוניק קאָפּטשינסקי. אין דער דאָזיגער קאָמיסיע איז פאַרזיצער עקס-אָפיציאָ—דער שטאָט-פרעזידענט, אַ חוץ דעם געהען אַריין 2 פערטרעטער פון שטאָט-ראַט, אַ פערטרעטער פון בילדונגס-מיניסטעריום, אַ פערטרעטער פון מלוכה-אַרכיוו, דער לייטער פון שטעטישען אַרכיוו און דער דירעקטאָר פון מאַגיסטראַט.

אַלס פערטרעטער פון מאַגיסטראַט צום קאָנגרעס פון די וועגען, וואָס קומט פאָר אין וואַרשא פון 3. ביז 5. יאַנואַר איז דעלעגירט געוואָרען לאַוניק איזדערסקי.

אַ דעלעגאַציע ביי לאַוניק איזדעבסקי.

די פּריוואַטע בוי=אונטערנעהמער און קרעדיטען, ביים פונאַנדערבויען אונזער שטאָט.

(מ) אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האָבען מיר שוין מיטגעטיילט וועגען אַ דעלעגאַציע פון די בוי-אונטערנעהמער ביים פרעזעס פון שטאָט-ראַט.

איצט טיילט מען אונז מיט, אַז די דעלעגאַציע איז אויך אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן לאַוניק פון דער בוי-אָפּטיילונג, איזדעבסקי.

די דעלעגאַציע האָט, אַרומרעדענדיג די בוי-פּאָליטיק פון מאַגיסטראַט. אויך בעריהרט די פראַגע וועגען ערטיילען הלואות דורך דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ“ מיט דער פערמיטלונג איז אויפ'ן גרונד פון דער מיינונג פון דעם קאָמיטעט צו פונאַנדערבויען די שטאָט.

לאַוניק איזדעבסקי האָט אָנגעוויזען, אַז דער מאַגיסטראַט וועט זיך בעמיהען, אַז די קרעדיט-פאָנדען פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ“ זאָלען פער-

מעג מען, הייסט עס, אַרבייטען ביינאַכט אין בעקערייען.

(אז) די אַפּעלאַציע-אָפּטיילונג ביים קרייז-געריכט האָט אונטער'ן פאָרזיץ פון ריכטער איליניטש בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען פּלאָנסקי, וועלכער איז דורכ'ן פרידענס-געריכט פער'משפט געוואָרען אויף צו בעצאָהלען 30 זל. שטראָף פאַר אַרבייטען ביינאַכט אין זיין בעקעריי.

דער פערט דיגער האָט בעהויפּטעט, אַז די נאַכט-אַרבייט אין די בעקערייען איז נישט קיין פערברעכע, פּערופענדיג זיך אויף אַ מיינונג, וועלכע ס'האָט בשעתו אַרויסגעגעבען דאָס העכסטע געריכט.

דאָס געריכט האָט מבטל געמאַכט דעם אורטייל פון פרידענס-געריכט.

דער'הרג'עט ביי דער אַרבייט.
דורך אַן'אויפגעריסענעם שווייס=אַפּאַראַט.

(§) אין דער פאַבריק פון אַקציען-געזעלשאַפט בר. וייבערט (סובאַלסקאַ 6) איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע, וואָס האָט געקאָסט אַ לעבען פון אַן'אַרבייטער.

דער 18-יאָהריגער זיגמונט ביעגאַנסקי (בעדנאַרסקאַ 4) איז געשטאַנען ביים שוויים-אַפּאַראַט, מיט-אַמאָל איז פון אַן'אומבעוואוסטע סיבה פאָרגעקומען אַן'אויפרייס. דעם אַפּאַראַט האָט עס צעריסען אויף שטיקער און פון די שטיקער האָט ביעגאַנסקי בעקומען 2 וואונדען אין קאָפּ. ס'איז באַלד אָנגעקומען די פּאָגאָטאָוויע פון דער קראַנקען-קאַסע. ביעגאַנסקי איז אָבער געשטאָרבען ביים דאָקטאָר אויף די הענט.

די פּראָקוראַטור פיהרט אַן'אויספאָרשונג וועגען די סיבות פונ'ם אויפרייס.

פריזיערס
ערב ניי=יאָהר.

(ב) בשעתו האָבען זיך די אינהאַבער פון די פריזיער-אַנשטאַלטען געווענדעט צו דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט, אַז דעם טאָג פאַר ניי-יאָהר זאָלען די אַנשטאַלטען קענען זיין אָפען ביז 9 אַ זייגער.

איצט האָבען זיי דערהאַלטען אַ תשובה, אַז די ווענדונג איז גינסטיג ערלעדיגט געוואָרען.

פערטשאַדעט
אַ גאַנצע פאַמיליע.

(—) אויף גדאַנסקאַ 45 איז פערטשאַדעט געוואָרען פון אויוועז די גאַנצע פאַמיליע לאַנגנער, וועלכע בעשטעהט פון 5 פערזאָן.

ערשט אינדערפריה האָבען די שכנים בעמערקט, אַז פון דער וואוינונג פון די לאַנגנער געהט קיינער נישט אַרויס; מען האָט אויפגעריסען די טיר, און צו די פערטשאַדעטע וועלכע האָבען נאָך בעוויזען שוואַכע סמנים פון לעבען, אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע.

ווענדעט ווערען אויף אַזאַ אופן, אַז קודם-כל זאָלען געבויט ווערען קליינע היגיענישע וואוינונגען פאַר דער אַרבייטענדער בעפעלקערונג, ווייל נאָר אויף אַזאַ אופן וועט מען קענען בעקעמפען די דירות נויט.

אויף איינער פון די נאָהענטסטע זיצונגען פון מאַגיסטראַט וועט פעסטגעשטעלט ווערען דער צוזאַמענשטעל פונ'ם קאָמיטעט צו פונאַנדערבויען די שטאָט, וועלכען מ'וועט פאָרלעגען צו בעשטעטיגען דעם שטאָט-ראַט.

די ערשטע זיצונג פונ'ם קאָמיטעט זאָל שוין פאָרקומען אין דער ערשטער העלפט פון יאַנואַר.

די נעכטיגע זיצונג פון קהלה־ראַט איז נישט צושטאַנד געקומען.

(*) אויף נעכטען האָט דער פאָרזיצער פון קהלה־ראַט גערופען אַ זיצונג פון ראַט, וואו ס'האָט געזאָלט בעשטעטיגט ווערען דער בעשלוס פון דער קהלה־פערוואַלטונג וועגען בעשטימען 10 טויזענד זל. פאַר דאַכלאָזע און 40,000 אויף קויהלען פאַר אָרימע און פאַר שולען און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס. מ'איז געווען נייגעריג, צי דער קהלה־ראַט, וועלכער האָט אויסגעדריקט אונצוטרוי דער פערוואַלטונג און בעשלאָסען אויפצופאָדערן די פערוואַלטונג פאָרצונעהמען שריט, אַז דער קהלה־ראַט זאָל פונאַנדערגעלאָזט ווערען, צי דער קהלה ראַט וועט זיך צוזאַמענקומען.

ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז צווישען די ציוניסטען, אונפאַרטייאישע און דער אגודה איז געקומען צו אַ שטילען אָפּמאַך דורכצופיהרען די זיצונג און בעשטעטיגען די 2 פּאָזיציעס.

די זיצונג איז בעשטימט געוואָרען אויף האַלב 9. אַרום האַלב 10 עפענט דער פאָרזיצער ה' בודזינער די זיצונג און טיילט מיט, אַז אַזוי ווי ביז איצט זענען געקומען בלויז 15 מיטגלידער פון קהלה־ראַט שליסט ער די זיצונג, אָדער ריכטיגער געזאָגט, ער עפענט זי נישט צוליב'ן פעהלען פון אַ קוואָרום.

באַלד זענען אָנגעקומען נאָך אייניגע מיטגלידער פון קהלה־ראַט, אָבער ס'איז שוין געווען צו שפעט.

ווי מיר הערען זאָל אויף זונטאָג צוזאַמענגערופען ווערען אַ זיצונג פון קהלה־ראַט מיט דעם זעלבען טאָג־אָרדנונג.

בעקער־מייסטער ביים רעגירונגס־קאָמיסאַר

די פער'חתמ'עטע בעקערייען קאָנען נאָך דערווייל נישט געעפענט ווערען. — וואָס איז מיט'ן קאָנפיסקירטען מעהל?

(§) פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג האָט אין לאָדז געווילט אַ צווישען־מיניסטעריאַלע קאָמיסיע, וועלכע האָט דורכגעפיהרט צוזאַמען מיט פערטרעטער פון פאָליציי און סאַניטאַרער מאַכט אַ סאַניטאַרע קאָנטראָל פון די בעקערייען. די קאָמיסיע האָט אין אַ רייה בעקערייען פעסטגעשטעלט אַנטי־סאַניטאַרע און נישט ענטשפרעכענדע בוי־בעדינגונגען און זיי פער'חתמ'עט. אַ דעלעגאַציע פון די יודישע און פוילישע בעקער־מייסטער האָט זיך, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, געווענדעט צום רעגירונגס קאָמיסאַר. ס'האָט זיי אויפגענומען דער לייטער פון זיכערהייטס־אָפּטיילונג ה' שער. די דעלעגאַציע האָט געבעטען מ'זאָל דערווייל עפענען די בעקערייען און די אינהאַבער וועלען באַלד אַדורכפיהרען די אַלע אויסבעסערונגען, וועלכע די קאָמיסיע האָט פעסטגעשטעלט פאַר נויטיג.

ביי דער געלעגענהייט האָט די דעלעגאַציע אויך בעריהרט די פראַגע וועגען דעם מעהל, וואָס איז קאָנפיסקירט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן איינפיהרען די פעראָרדנונג וועגען אויסבאַקען 65 פראָצ. מעהל. די דעלעגאַציע האָט אָנגעוויזען, אַז דאָס קאָנפיסקירטע מעהל ליגט אָהן בעוועגונג און ווערט קאַליע.

ה' שער האָט געענטפערט דער דעלעגאַציע, אַז עפענען די בעקערייען קען מען דערווייל נישט, ווייל די קאָמיסיע האָט נאָך נישט פערענדיגט איהר אַרבייט און וועט אין די נאָהענטסטע טעג ווידער בעזוכען לאָדז. ערשט נאָכדעם, ווייל זי פערענדיגען איהרע אַרבייטען, וועט מען קענען אין די בעקערייען איינפיהרען די אָנגעוויזענע נויטיגע אויסבעסערונגען. וואָס שייך דעם קאָנפיסקירטען מעהל, האָט ה' שער פערשפּראָכען, אַז ער וועט זיך בעמיהען, דער דאָזיגער זאָל זיך, וואָס שנעלער געפינען אין געריכט, וועלכער וועט דעצידירען אין דער פראַגע.

ער איז נישט דער'הרג'עט געוואָרען

נאָר שיכור'ערהייט האָט דער טויט געמאַכט אַ סוף צו איהם.

(§) ווי מיר האָבען געמאָלדען מיט אַ פּאָר טאָג צוריק, איז אויף רוג מאַרישיגסקאַ און ראָבערט גאַס, אויפ'ן פעלד, געפונען געוואָרען אַ טויטער קערפּער פון אַ מאַנספערשוין. צוליב די וואונדען, וועלכע מען האָט בעמערקט אויפ'ן קאָפּ און פּנים פון דעם טויטען, איז ענטשטאַנען דער חשד, אַז דאָ איז פאָרגעקומען אַ מאָרד און די פּאָליציי האָט זיך פערנומען אויפצוזוכען די מערדער.

די סעקציע פון דעם טויטען האָט אָבער בעוויזען, אַז די וואונדען האָבען נישט געקענט פעראורזאַכען דעם טויט פון דעם געפונענעם, און דער בר־מנן איז וואַהרשיינליך געשטאָרבען פון קעלט, ער איז פערפרוירען געוואָרען אין שיכור'ן צושטאַנד.

גראָד צו דער צייט האָט זיך צו דער פּאָליציי געמאָלדען די פאַמיליע ראַפּ און דערצעהלט, אַז ערב די חגאות איז פון דערהיים אַרויסגעגאַנגען דער 28־יעהריגער אַרבייטער ראָבערט ראַפּ, אין אַ שיכור'ן צושטאַנד, און איז נישט צוריק אַהיים געקומען. אין פּראָזעקטאָריום האָבען די ראַפּס דערקענט אין דעם געפונענעם בר־מנן זייער זוהן.

אַזוי אַרום איז די טרויעריגע געשיכטע מיט דעם בר־מנן אויף מאַרישינסקאַ אינגאַנצען אויפגעקלערט געוואָרען.

אַ רעפאָרם פון אַרבייטסלאָזען פאָנד,

וואָס קאָסט די אַרבייטסלאָזע צייט און אפשר אויך געזונד.

(ב) דער אַרבייטסלאָזער פאָנד האָט צוליב קאָנטראָל־צוועקען איינגעפיהרט, אַז די אַרבייטסלאָזע, וועלכע בעקומען אונטערשטיצונג, זאָלען זיך מעלדען אין אַרבייטסלאָזען פאָנד דריי מאָל אַ וואָך— אַנשטאָט די פריהערדיגע צוויי מאָל אַ וואָך.

די נייע רעפאָרם האָט אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכע אונצופרידענהייט ביי די אַרבייטסלאָזע, וועלכע דאַרפען איצט אָפּשטעהען אין די רייהען, בעת די קעלטען נאָך איין מאָל אין וואָך, קיין געזונד פון דעם שטעהען קומט די אַרבייטסלאָזע אוודאי נישט צו.

צוליב דעם אַלעמען האָט זיך דער פעראיין פון די שטעטישע אָנגעשטעלטע צוזאַמען מיט'ן בוי־פעראיין געווענדעט צו דעם אַרבייטסלאָזען־פאָנד מיט אַ מעמאָריאַל, וואו עס ווערט געבעטען אָפּצושאַפען די „נייע רעפאָרם" פון 3 מאָל מעלדען זיך.

נייע פערוואַלטונג פון „הזמיר".

הלוואי זאָל איהר געלונגען אַריינצובלאָזען אַ נייעם גייסט.

(–) די נייע פערוואַלטונג פון „הזמיר" האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פּרעזעס — ד"ר פּריבולסקי, וויצע־פּרעזעס — רעד. אוגער; צווייטער וויצע־פּרעזעס — ד"ר מיראָווסקי; סעקרעטאַר ד"ר בראָדער; קאַסיר — ט. ראָזענטאַל; ווירט — ט. אַפּאַטשינסקי. ס'זענען אויסגעטיילט געוואָרען 2 קאָמיסיעס— אַ ליטעראַרישע און אַ מוזיקאַלישע. די פערוואַלטונג איז צוגעטראָטען איינצוארדנען אַ רייה פעראַנשטאַלטונגען ליטעראַרישע אין אַלגעמיין ־ קולטורעלע, פאָלקסטימליכע קאָנצערטען און אויפפיהרונגען פון גרעסערע מוזיקאַלישע ווערק.

אַ גנב אויס נויט.

דאָס געריכט פער'משפט איהם אויף אַ יאָהר אויסבעסערונגס־הויז.

(§) אין קרייז־געריכט איז נעכטען אונטער'ן פאָרזיץ פון ריכטער קאָרווין־קאַראַטקעוויטש בעהאַנדעלט געוואָרען דער פּראָצעס געגען דעם 28־יעהריגען ראָמאַן זשולאַווסקי, וועלכער האָט, אַלס אָנגעשטעלטער אין דער פירמע „בלעקבּרון", פּיעטרקאָווער 165, ביים פערקויפען שרייב־מאַשינען, בעגאַנגען מיסברויכען

פאַר'ן געריכט האָט זיך זשולאַווסקי פערענטפערט דערמיט, וואָס ער האָט בעקומען זעהר אַ קליינע גאַזשע (180 זל. אַ חודש גרונד־גאַזשע און פּראָצענטער פון פערקויפטע מאַשינען) און אַלס אינטעליגענטער מענש, געוועזענער אָפיציר פון אַרטילעריע און לופט־פליהה, האָט דאָס פערדינסט איהם נישט געקלעקט אויפ'ן לעבען. ער האָט געבעטען ביי די ריכטער אַ לינדערענדען אורטייל.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט זשולאַווסקין צו אַ יאָהר טורמע, פערבייטענדיג עס אויף אויסבעסערונגס־הויז.

אַפּטייקען־דיזשורען.

(§) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: פ. וואַיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקאַ 27) וו. דאַנעלעווסקי (פּיעטרקאָווער 127) פ. אילניצקי און י. צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37) ליינוועבער (פרייהייטס־פּלאַץ 2) י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1) י, קאַהאַנע (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80).

D^r. PRYBULSKI
זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38.

אברהם מענדיל וואַרשאַווסקי ז"ל.

דינסטאָג איז פּלוצלונג געשטאָרבען דער היגער אָנגעזעהענער חסיד און גרויס־אינדוסטריעלער, ר' אברהם מענדעל וואַרשאַווסקי ז"ל.

אין יאָהר 1895 קומט וו. פון זיין געבורטס־שטאָט בעלכאַטאָוו קיין לאָדז, וואו ער ווערט בקרוב איינער פון די גרעסטע לאָדזער אינדוסטריעלער.

די וועלט־מלחמה האָט איהם שטאַרק רואינירט. אָבער באַלד, ווי זי האָט זיך געענדיגט האָט ער, מיט זיין אונגעוועהנליכער ענערגיע, זיך תיכף צוריקגעשטעלט, און בשותפות מיט זיינע קינדער געגרינדעט די רייכע פירמע „א. מ. וואַרשאַווסקי און זיהן". ביז דעם לעצטען טאָג האָט ער געאַרבייט. ער איז געווען דער קאָפּ פון דער פירמע, אָהן איהם האָט זיך קיין זאַך נישט געריהרט.

*

דער נפטר איז געווען אַן ערליכער, פרומער און אָבגעהיטענער יוד, איינער פון די „שרידי דור הישן",

ביי זיין גרויס לומדות האָט דער נפטר פערמאָגט פיל מעלות און מדות טובות, אַ הייסער יוד, אַ ברייט האַרץ און גרויסער בעל־צדקה.

ת נ צ ב " ה.

פון 1 יאַנואַר וועלען אָפּגעשאַפט די לאַוניקעס אין די פרידענס־געריכטען.

דעם 1. יאַנואַר געהט אַריין אין קראַפט די נייע פעראָרדנונג פון מלוכה־פּרעזידענט וועגען געריכטס־וועזען אין געוועזענעם רוסישען געביט.

צוו. אַנד. ווערען אָפּגעשאַפט די לאַווניקעס אין די פרידענס־געריכטען. עס ווערט אויך איינגעפיהרט אַ נייעס — דאָס איבעררייסען אַ פּראָצעס; אויב ס'ווערט פעסטגעשטעלט די נויטווענדיגקייט אַרויסצורופען אַן'עדות, קאָן דאָס געריכט איבעררייסען דעם פּראָצעס ביז אויף 14 טעג. איבעררייסענדיג דעם פּראַצעס מוז דאָס געריכט באַלד בעשטימען דעם נייעם טערמין. דער פּראָצעס הויבט זיך דאַן אָן פון דעם סוף, וואָס מ'האָט איהם איבערגעריסען.

יחיאל האָט געפאָדערט,

און זיין יונגערער ברודער, זלמן האָט בעקומען...

(–) מיט אַ פּאָר טאָג צוריק איז אין פרידענס־געריכט פאָרגעקומען אַ זעהר אינטערעסאַנטער פּראָצעס,

דער בעשולדיגטער איז אַ 16־יעהריג בחור'ל — זלמן זינדעמאַן. דער בעשולדיגער און עדות — זיין אייגענער ברודער יחיאל.

די פאַמיליע זינדעמאַן (פּולנאָצנאַ 3) האָט זיך נישט געקענט לויבען מיט קיין גרויסען שלום־בית. ווי עס מאַכט זיך צווישען יודישע קינדער, האָבען זיך אויך דאָ די קינדער זעהר אָפט און העפטיג געשלאָגען.

מיט אַ פּאָר חדשים צוריק האָט אויסגעבראָכען אַ געוועהנליכער און העפטיגער געשלעג צווישען די ברידערלעך דעם 20־יעהריגען יחיאל און 16־יעהריגען זלמן.

אַז קינדער שלאָגען זיך, לויפט די מאַמע נאָך אַ פּאָליציאַנט. דער פּאָליציאַנט איז געקומען און אַוועקגעפיהרט זלמנ'ען אין קאָמיסאַריאַט אַריין און אָנגעשריבען אַ פּראָטאָקאָל.

און אָט אויפ'ן געריכט, אַזויפיל צייט שוין נאָכ'ן געשלעג איז דאָך דער ברודער אַרויסגעטרעטען געגען דעם יוגענטליכען בעשולדיגטען און געפאָדערט אַ בעשולדיגענדען אורטייל.

דער יונגער זלמן האָט בעקומען 2 וואָכען אַרעסט.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נ ייע ם פ אָ ל ק ס ב ל אַ ט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט ש ר י פ ט ל י ך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נ ייעם פאָלקסבלאַט".

בײַם דערלאַנגען אַן'אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלייגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע איז אַריינגעגעבען. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 29. דעצעמבער 1927.

6682 אַ לעזער פון דער יוד. גאַס 8.

6683 דער זשיכלינער שניידער קאַקאַטשינסקי.

6684 אַ געטרייער לעזער פון פּיעטרקאָווער 27.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערזענליך ווענדען צו אונזער יוריסט אין רעדאַקציע פון 3–4 טעגליך מיטברענגענדיג די צייטונג.

6685 פ. ל.

דער קאָמאָרניק האָט דאָס רעכט צו בעשטימען אַ טערמין פאַר דער ליציטאַציע אין משך פון 7 טעג ביז 6 וואָכען, סיידען די סעקוועסטרירטע זאַכען קאָנען ווערען שנעל צושאַנדען אָדער דאָס אָפּהיטען זיי איז פערבינדען מיט גרעסערע קאָסטען. אין אַזאַ פאַל קאָן די ליציטאַציע בעשטימט ווערען אויף פריהער.

אויב ס'איז נישט פאַרהאַן קיין געזעצליכע סבות קאָן דער טערמין פון דער ליציטאַציע ווערען אָפּגעלעגט נאָר מיט דער הסכמה פון אַלע קלעגער, די עקזעקוציע קאָן זיך נישט אָנהויבען פאַר 10 פריה און זי קאָן זיך נישט ענדיגען שפּעטער ווי 6 אָוונד.

66886 אַן'אויסלענדער.

איהר האָט דאָס רעכט אין משך פון 7 טעג צו דערלאַנגען אַן'אַפּעלאַציע אין קרייז־געריכט.

די אַפּעלאַציע מוז מען אָפּגעבען דורך דער פערמיטלונג פון רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט, וואָס האָט די דעציזיע וועגען בעשטראָפען אייך אַרויסגעגעבען.

דאָס דערלאַנגען אַן'אַפּעלאַציע געגען אַ דעציזיע האַלט דערווייל נישט אָפּ פון אויספיהרען די שטראָף, סיידען ס'האַנדעלט זיך וועגען אַרעסט. דער אורטייל פון קרייז־געריכט איז אין אַזעלכע פעלען אַן'ענטגילטיגער.

Dr. med. STUPEL Szkolna 12

Dr ADAM GROSGLIK Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.

Dr. med. NIEWIAŻSKI Sienkiewicza 34 tel. 59-40.

Dr. med. H. Lajchter 49 66

Dr. HELLER

AKUSZERKA G. SALIMONOWA Szkolna 12

ווייטערדיגע פּרטים וועגען דער טאַט און פּערזאָן פון'ם וואַרשאַווער משוגענעם.

„פּילסודסקי איז איינס און איך בין צוויי".-דער משוגענער דערצעהלט מעשיות וועגען די געהיימע אָרגאַניזאַציעס אין וואַרשאַ און אויף דער פּראָווינץ.-בעשייניגונג פון משוגעים שפּיטאָל וועגען דימאַנטען.-וואָס דערצעהלען געפאַנגענע וועגען דימאַנט'ס משוגעת.-זיינע בריף צו ווילהעלמען, הינדענבורג א. אנד.-דימאַנט איז איבערגעשיקט געוואָרען אין משוגעים שפּיטאָל.-אַ יודישע דעלעגאַציע דאַנקט דעם גלח קונאַרט.

די אויספאָרשונג, וואָס עס פיהרט דער צווייטער קאָמיסאַריאַט אַרום דער ווילדער פּאַסירונג מיט'ן משוגע'נעם יעקב דימאַנד, האָט זיך דערווייל בעגרעניצט בלויז מיט'ן פּערהערען דעם בעל-דבר דימאַנד, דעם „זאַקריסטיאַן" (בעדינער) פון קלויסטער און דעם פּאָליציאַנט, וועלכער איז דער ערשטער אָנגעלאָפען אויפ'ן טומל פאַר'ן קלויסטער.

די קלעפּ, וואָס דימאַנד האָט בעת מעשה בעקומען, האָבען נישט איבערגעלאָזען אויף איהם קיין בעמערקבאַרע שפּורען.

איבער נאַכט האָט זיך זיין משוגה'דיגע פאַנטאַזיע נאָך מעהר צושפּילט און ער האָט נעכטען פריה אויפסניי אָנגעהייבען פּלאַפּלען וועגען „געהיימניס-פולע" זאַכען.

פאַרמיטאָג האָט מען איהם צוערשט אַריבערגעפיהרט אין אויספאָרשונגס-אַמט, וואו ער איז איינגעזעצט געוואָרען אין אַן'אַלגעמיינער קאַמער. אַריינקומענדיג אין קאַמער האָט זיך דימאַנד פאָרגעשטעלט פאַר די אָנוועזענדע אַרעסטאַנטען:

— פּילסודסקי איז „איינס" און איך בין „צוויי".

דאַן האָט ער זיך רוהיג געזעצט אין אַ ווינקעל, וואו ער האָט פאַרענדיגט דעם פריהשטיק, וועלכען דאָס ווייב האָט איהם נעכטען באַלד אין דער פריה געבראַכט אין קאָמיסאַריאַט אַריין.

דערוויסענדיג זיך, אַז פון דאָרטען וועט מען איהם אַריבערשיקען אין משוגעים-שפּיטאָל, האָט דימאַנד בעקומען ניין מאָס רייד און אָנגעהויבען דערצעהלען פרישע מעשיות און בלבולים, וואָס קאָגען אויסגעקלערט ווערען טאַקי נאָר אין דער משוגע'נער פאַנטאַזיע פון אַזאַ מין פערשוין. צוליב די דאָזיגע סענסאַציאָנעלע מעשיות האָט מען איהם אָנשטאָט גלייך אָבצושיקען אין משוגעים-שפּיטאָל געהאַלטען איהם נאָך דערווייל אין אַרעסט ביים אויספאָרשונגס-אַמט צו דער דיספּאָזיציע פון אונטערזוכונגס-ריכטער.

ינסטאָג איז דימאַנד אויסגעפּרעגט געוואָרען דורך אַ דאָקטאָר, וועלכער האָט אַנערקענט, אַז ער איז פון די טיפּען „שטילע משוגעים", וואָס בעקומען אָבער גאַנץ אָפט שגעון-אַנפאַלען, וואָס קאָנען ברענגען צו טרויריגע רעזולטאַטען.

דער משוגענער דימאַנד דערצעהלט, אַז ער געהערט צו די געהיימע אָרגאַניזאַציעס „מכב'עער" און „חשמונאים" און טאַקי ער אַליין איז איינער פון זייערע פיהרער. מוצאי שבת האָט ער אָנטייל גענומען אין אַ געהיימע בעראַטונג פון די „חשמונאים", וועלכע זאָל האָבען פאָרגעקומען אין דער וואוינונג פון ראַדזינער רבי'ן אויף טוואַרדאַ גאַס. דער ראַדזינער רבי איז — לויט זיינע רייד — דער נשיא פון די „מכב'עער" און „חשמונאים" און די זיצונג מוצאי שבת איז פאָרגעקומען טאַקי אונטער'ן רבי'נ'ס פאָרזיץ. אויף דער דאָזיגער זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז ער, דימאַנד, זאָל געהען אין קאָשציאָל צושטערען געהייליגטע זאַכען, כדי צוציהען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון דער וועלט און גלייכצייטיג פּראָטעסטירען געגען די שרעקליכע זאַכען, וואָס מען טוט אָב מיט די יודען אין רומעניען, וואו מען שענדעט די שוהלען, די ספר תורה'ס א. אַז. וו. ער, דימאַנד, האַלט אַז פוילען און די פּאָליאַקען זענען פאַראַנטוואָרטליך פאַר די פּאָגראָמען אויף יודען אין רומעניען.

די צווייטע געהיימע אָרגאַניזאַציע איז טעטיג נישט גאָר אין וואַרשאָ, נאָר אין גאַנץ פוילען. זיי צעהלען פיל הונדערטער וואַרשאָווער און פּראָווינצער מיטגלידער. אין יעדער שטאָט איז דער נשיא פון דער אָרטיגער אָרגאַניזאַציע — אַ רבי. דערביי האָט ער אויפגעגעבען נעמען פון אַ מאַן 50 פון וואַרשאָ און פּראָווינץ.

די וואַרשאָווער, וועלכע ער האָט אָנגערופען, וועט מען אַרויסרופען און זיי אויספרעגען, הגם ער האָט שוין מאָנטאָג עטליכע מאָל אָבגענאַרט מיט פאַמיליען-נעמען און אַדרעסען פון פּערזאָנען, וועלכע עקזיסטירען גאָרנישט.

אויף דער פראַגע, צי ער איז שוין איין מאָל געווען אין משוגעים-שפּיטאָל אויף באָניפראַטערסקאַ און פּאַרוואָס — האָט ער געענטפערט אַז יאָ און דערפאַר, ווייל ער האָט געוואָלט אויפ'ן טעאַטער-פּלאַץ פאַר'ן גרויסען טעאַטער, אונטערצינדען דעם גאַסען-ברוק, כדי דאָס טעאַטער זאָל פערברענט ווערען.

וואָס אָנבעלאַנגט זיין טהאַט אין קאָשציאָל, ערקלערט דער משוגענער, אַז ער איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר זיינע מעשים און גיט זיך אָב אַ דין וחשבון דערפון וואָס ער האָט אָבגעטון.

דימאַנט האָט זיך שטאַרק פּעראינטערעסירט, וואָס די צייטונגען שרייבען וועגען איהם. ער שטאָלצירט דערמיט, וואָס די יודישע און פוילישע צייטונגען — לויט ווי ער בעריהמט זיך — האָבען שוין פיל מאָל געשריבען וועגען זיינע מעשים.

הגם פאַר דער פּאָליציי איז שוין איצט קיין ספק נישט, אַז דימאַנד איז אַן'איינפאַכער משוגע'נער, וועט אָבער די אויספאָרשונג אַרום דער זאַך גענוי דורכגעפיהרט, ווייל די מאַכט וויל פעסט שטעלען, צי האָט זיך נישט עמיצער ווירקליך בענוצט מיט'ן משוגענעם אַלס אַ ווערקצייג צו אַ פּראָוואָקאַציע. דערמיט וועט זיך אָבער די זאַך נישט פּערענדיגען.

דער גאַנצער ענין וועט זיך נאָך מוזען געפינען פאַר'ן קרייז-געריכט און ערשט דאָס געריכט וועט נאָכ'ן בעקענען זיך מיט דער מיינונג פון עקספּערטען, דעם פּראָצעס מבטל מאַכען. דערביי וועט דער משוגענער מוזען פערבלייבען אין משוגעים-אַנשטאַלט אַזוילאַנג, ווי די דאָקטוירים וועלען איהם אַנערקענען אַלס אַן'אויסגעהיילטען און נישט געפעהרליכען פאַר דער געזעלשאַפט.

דינסטאָג פריה האָט דער אָרדינאַטאָר פון דער פּסיכיאַטרישער אָפּטיילונג ביים יודישען שפּיטאָל ד"ר וויזעל איבערגעשיקט צום הויפּט-דאָקטאָר ד"ר שווייצאַר פאָלגענדע מעלדונג:

„אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות אין דער פּרעסע וועגען פיינליכען אינצידענט, וואָס האָט פּאַסירט אין קאָשציאָל שוו. דוך דעם 26. ד. ח. מעלדע איך פאָלגענדעס דעם ה' הויפּט-דאָקטאָר.

יעקב דימאַנד איז דעם 17. דעצעמבער 1918 י געבראַכט געוואָרען דורך פּאָליציי אין דער פּסיכיאַטרישער אָפּטיילונג פון שפּיטאָל אויף טשיסטאַ אַלס אַ פּערזאָן, וואָס איז בעגאַנגען אַ פּערברעכען און וועלכען מען איז חושד, אַז ער איז גייסטיג קראַנק. דאָס פּערברעכען פון דימאַנט'ן איז בעשטאַנען דערין, אַז ער האָט געוואָלט אונטערלעגען פייער אונטער'ן שפּאַנישען קאָנסולאַט.

בעת דער אונטערזוכונג אין שפּיטאָל האָט ער אַרויסגעוויזען סמנים פון גייסטיגער קראַנקהייט, וואָס איז בעשטאַנען אין פיל סיסטעמאַטיזירטע איינרעדענישען פון אַ כאַראַקטער פון רעליגיאָזיטעט און גדלות. דימאַנט האָט גע'טענה'ט אַז גאָט האָט איהם געשיקט, כדי אויסצולייזען די מענשהייט. די אויסלייזונג וואָלט אָבער געקענט קומען ערשט דאַן, ווען ער וואָלט געקאָנט אָנרעדען די הערשער פון דער גאַנצער וועלט אויסצובויען אין ירושלים איין גרויסע סינאַגאָגע פאַר די גלויביגע פון אַלע גלויבענס. צו דעם צוועק פלעגט דימאַנט שרייבען בריף צו פערשידענע הערשער'ס און די בריף פלעגט ער אַרויסשיקען אויף דער פּאָסט אָדער זיי אַוועקטראָגען אין קאָנסולאַטען. אין איינעם פון די קאָנסולאַטען האָט מען איהם אַרויסגעוואָרפען און אַלס נקמה האָט ער דעם קאָנסולאַט געוואָלט אונטערצינדען.

דער פּראָצעס איז בעטראַכט געוואָרען דעם 11. אַפּריל 1919 י. אין דער אַכטער שטראַף-אָפּטיילונג פון וואַרשאָווער קרייז-געריכט. דאָס געריכט אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע-פּרעזעס י. יעזנאַנסקי האָט אויסגעהערט די מיינונג פון עקספּערטען און אָנערקענט, אַז יעקב דימאַנט ליידעט אויף אַ גייסטיגער קראַנקהייט און קען נישט זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר זיינע מעשים- דער פּראָצעס געגען דימאַנט'ען איז דעריבער סקאַסירט געוואָרען.

דימאַנט האָט זיך געפונען אין שפּיטאָל ביז'ן 1 מאַי 1921."

דער הויפּט-דאָקטאָר שווייצער האָט דעם בריף גלייך איבערגעשיקט צו מאַגיסטראַט מיט דער ביטע צו מעלדען וועגען דעם דער פּאָליצייאישער מאַכט.

* * *

עס איז געלונגען אָפּצוזוכען איינעגע מענשען, וועלכע זענען צוזאַמען מיט דימאַנט'ען געווען אין דייטשען געפאַנגען-לאַגער, טאַקע דאָרט, וואו דער אומגליקליכער האָט אָנגעהויבען בעקומען די ערשטע שגעון-אַטאַקען.

איינער פון די דאָזיגע הערען ה' העניק טשערניאַווסקי (מוראַנאָווסקאַ 29) גיט איבער פאָלגענדעס:

— אין די יאָהרען 1915 און 1916 איז ער צוזאַמען מיט דימאַנט'ען געווען אין געפאַנגענען-לאַגער אין פּאַרכין (מעקלענבורג). דימאַנט איז אין אָנהויב געווען אין דער אַזוי גערופענער „7. גרופּע". אָבער פּלוצלינג האָט ער דאָרט אָנגעהויבען בעקומען משוגעת-אַטאַקען. ער האָט מאַסענווייז אָנגעהויבען אַרויסשיקען אַנאָנימע בריף צו ווילהעלם'ען, הינדערבורג'ן, לודענדאָרף'ן און מאַקענזען, אָנרופענדיג זיי אין די בריף מערדער, וואָס ברענגען אום די וועלט. דערביי האָט ער זיי געדראָהט מיט נקמה.

אַרום די בריף האָט די דייטשע מאַכט פּערפיהרט אַ שטרענגע אויספאָרשונג, וועלכע האָט דערפיהרט צו דימאַנט'ן און דער בריף-שרייבער איז גלייך אַרעסטירט געוואָרען. נאָך אַ קירצער צייט איז דימאַנט אָנערקענט געוואָרען אַלס משוגע'נער, מען האָט איהם דעריבער באַלד צוריק בעפרייט פון אַרעסט און איבערגעטראָגען אין דער „3.-טער גרופּע", וועלכע איז בעשטאַנען פון אינוואַלידען.

שעף פון דער גרופּע איז געווען טאַקע דער איגפאָרמאַטאָר ה' טשערניאַווסקי.

דימאַנט'ען האָט מען אַלס גייסטיגקראַנקען איינגעאָרדענט אין אַ בעזונדער צימער. אין צווישענצייט האָט זיך דימאַנט בערוהיגט און ער האָט אַרויסגעוויזען אַ ווילען צו אַרבייטען.

אַזוי ווי ער איז געווען אַ פעהיגער מאָלער, האָט איהם ה' טשערניאַווסקי געשאַפען די נויטיגע מאַטעריאַלען און דימאַנט האָט אָנגעהויבען אַרבייטען. שפּעטער האָט זיך די קרענק ווידער אָבגערופען. דימאַנט האָט אויף פּאַפּיר נאָכגעמאַכט גאָלד-באַנקנאָטען און, ווען ער פלעגט די צייכנונגען פערלירען, פלעגט ער זיינע חברים אָנקלאָגען, אַז זיי גנבענען ביי איהם דאָס געלד, וואָס ער זאַמעלט זיך.

אַם ענדע האָט איהם די דייטשע מאַכט איינגאַנצען בעפרייט אַלס משוגענעם פון לאַגער און ער האָט זיך אומגעקעהרט אַהיים.

אין יאָהר 1917 איז דימאַנט אַוועק צו בעזעלערן, דראָהענדיג איהם מיט אויסהאַקען די שויבען און שפּאַלטען דעם קאָפּ, דערפאַר, וואָס די בעפעלקערונג ליידט צוליב דעם אָקופּאַציע הונגער.

נאָכ'ן בעפרייט ווערען פון געפאַנגענשאַפט, פלעגט ה' טשערניאַווסקי נאָך טרעפען דימאַנטען פון צייט צו צייט אויף דער גאַס. די ערשטע צייטען פלעגט איהם דימאַנט דערקענען און זיך פרעהען שפּעטער אָבער האָט ער איהם אויפגעהערט צו דערקענען און ביים צונויפטרעפען זיך, פלעגט דימאַנט שנעל אַוועקגעהן.

נאָך בעת דער דייטשער אָקופּאַציע איז דימאַנט פאַר אַ גרעסערע אַוואַנטורע אין גאַס געווען 2 חדשים אין משוגעים-שפּיטאָל אויף באָניפּראַטען גאַס.

*

די מאַכט האָט זיך אויפ'ן גרונד פון ערקלערונגען פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און אויפ'ן יסוד פון זיינע אייגענע ערקלערונגען, איבערצייגט, אַז יעקב דימאַנד איז אַ גייסטיג-קראַנקער מענש.

עס איז דעריבער בעשלאָסען געוואָרען איהם אָבצושיקען אויף אָבסערוואַציע אין משוגעים-שפּיטאָל אויף די באָניפּראַטען.

ווער איז דער גייסטליכער?

וועגען דעם גייסטליכען קונאַרט, וועלכענס מענשען-פריינדליכען אַרויסטריט מען האָט צו פערדאַנקען, וואָס דער אויפגערעגטער קריסטליכער המון האָט זיך אָבגעהאַלטען פון אַרויסטרעטונגען, גיט מען פיל איבער אין געגענד פון אַלט-שטאָדט. דער גייסטליכער קונאַרט איז דאָרט גוט בעקאַנט אויך דער יודישער בעפעלקערונג און אַלע בעציהען זיך צו איהם מיט גרויס אַכט.

דער דאָזיגער גייסטליכער איז בעקאַנט אַלס הומאַניטאַרער מענש און, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַ דבר-טוב מאַבט ער נישט קיין אונטערשיד צווישען יודען און קריסטען.

די יודישע איינוואוינער פון אַלט-שטאָט דערצעהלען וועגען פאָלגענדער געשעהעניש מיט'ן גלח קונאַרט.

בעת עס זענען פסח-צייט אין יאָהר 1919 אויסגעבראָכען אַנטי-יודישע עקסצעסען אין געגענד פון אַלט-שטאָט, האָבען אייניגע כוליגאַנעס געכאַפּט אַ טויב-שטומען יודען אויף דער גאַס און האָבען איהם מערדערליך אָנגעהויבען שלאָגען.

גראָד איז דורך דער גאַס געגאַנגען דער גייסטליכער קונאַרט. דערזעהענדיג די זאַך, האָט זיך דער גלח אַריינגעריסען צווישען די אָנפאַלער און פערשטעלענדיג דעם בעפאַלענעם מיט זיין אייגענעם קערפּער, האָט ער אָנגעהויבען די אָנפאַלער מוסר זאָגען.

די אָנפאַלער זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען פערשעמטע און במשך פון גאַנצען טאָג איז שוין אויף דער גאַס געווען רוהיג.

דעם צוקאַלעטשטען קאַליקע האָט דער גייסטליכער אַריינגעפיהרט צו זיך, וואו ער האָט איהם אָפּגעוואַשען די וואונדען און מיט'ן בעדינער אָפּגעשיקט אַ היים.

*

אַ דעלעגאַציע פון די אַלטשטאָטישע יודישע איינוואוינער איז דינסטאָג געווען ביים גלח פון קאָשטשאָל אויף פרעטאַ און איהם הארציג געדאַנקט דערפאַר, וואָס מיט זיין מעכטיג וואָרט און ענערגיע האָט ער אָפּגעהאַלטען די קריסטליכע מאַסען פון עקסצעסען אויף די יודען און האָט באַלד געמאַכט אַ סוף צו דער העצע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער טהאַט פון'ם משוגענעם.

„ארדט"
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. בראַדערזאָן.

ווייסער זאַל פון
„מאַנטיפעל"
זאַכאַדניאַ 43.
היינט ווידערהאָלונג
פון דער פּרעמיערע

היינט, דאָנערשטאָג — 1 פאָרשטעלונג פון גראַנדיעזען,
ערפאָלגרייכען 3-טען פּראָגראַם א. נ.:
נסים מן השמים

I.
1) פּראָלאָג
2) נסים
3) מאַסקעס
4) אונט. אַקליין ביימעלע
5) ישוב'ניקעס
6) עקסצענטריש. טאַנץ
7) בלאָפערס.
II.
8) משיח
9) טויב, טויבען-כאַפּער
10) די זון פּערגעהט...
11) חסיד'שער טאַנץ
12) אַלטע שטאָדט
(גרויסע רעוויע)

מוזיקאַל. לייטער: ה. קאָן. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען, אַרט.-מאַלערס: ד. מאַטום און בלום. רעזשי: מ. פּולאַווער. קאָנפער.: קאָזאַנאָווער
קאָנצערט-מייסטער: ביינעלמאַן.
אָנהויב 9.15 אַ זייגער אין אָווענד. די קאַסע איז אָפען פון 5 נאָכמ.

דער חתונה־און גט־פאבריקאנט.

א בילדעל פון דער ווארשאווער אונטערוועלט.

אויף סטאווקי גאס, אין דעם קעניגרייך פון דער ווארשעווער אונטערוועלט וואוינט שוין זיין יאהרען־לאנג א דיין, וואס מ'רופט איהם דער „חתונה־און־גט'ען־פאבריקאנט", צוליב דעם, וואס פראווען א חתונה אדער א גט ווערט ביי איהם א סך גיכער פערטיג, ווי א שטיקעל סחורה ביי א פאבריקאנט. מען זאגט, אז אין זיין גיכקייט יאגט דער דיין פון סטאווקי געסעל אריבער אפילו פארד'ן; נאך גיכער ווי פארד מאכט אנ'אויטאמאביל, מאכט ער א חתונה אדער א גט.

וויפיל מען האט שוין וועגען דעם דאזיגען „פאבריקאנט" נישט געשריבען, גערעדט, העלפט עס ווי א טויטען א פרק משניות. די פאבריק ארבייט ביי איהם שטארק, ברענענדיג. שטענדיג זיצען דארט גרייט עטליכע סופרים מיט די גענזענע פעדערס אין די הענד, גרייט צו שרייבען א גט. שטענדיג שטעהט גרייט א חופה אויף פיער דרענגלעך, צו געבען קדושין א פאר־פאלק. שטענדיג זיצען גרייט א מנין יודען, וואס נוצען צו אלץ: ביי א חתונה זענען זיי א מנין; ביי א גט זענען זיי עדות. קומט אריין א פארעל חתונה האבען, פרעגט מען נישט, ווער מען איז פון וואנען מען איז, וואס מען איז. ארונטערגענומען אונטער דער חופה, אפגעזאגט די פאר ווערטער און בעצאהלט די פאר גילדען. קומט א פארל זיך גט'ן, פרעגט מען נישט, פארוואס און פאר ווען. אוועקגעזעצט דעם סופר צו דער ארבייט און דער גט איז פערטיג.

די זאך געהט צו שנעל; וועגן נישט, קאן מען נאך חרטה האבען. אפטמאל טרעפט, אז באלד נאכ'ן גט, האט דאס פאר־פאלק חרטה; הייסט דער „פאבריקאנט" זיי גלייך ארונטערגעהן אונטער דער חופה און מאכט זיי באלד אויפ'ן ארט נאך אמאל חתונה. און ביידע צדדים זענען צופרידען: אי דאס פאר־פאלק, אי דער רבי, וואס נעהמט טאפעלט בעצאהלט.

איצט אבער האט געטראפען אזא געשיכטע, וואס אפילו אלע יודען פון סטאווקי געסעל, וועלכע זענען שוין געוואוינט צו זייער רב־פאבריקאנט, זענען אויפגעבראכט און ווילען מיט דעם רב לערנען בלק...

— אזא „בלאטען" (גנבה'שען) רב דארף מען די פאות אויסרייסען! — טענה'ן די יודען פון יענעם געגענד.

איבערהויפט קאכען זיך די ווייבער, וואס האבען שוין פון לאנג א בייז הארץ אויפ'ן רב, צוליב זיינע גיכע גט'ן, וואס ער מאכט.

אלזא, די מעשה איז געווען אזעלכע: די יודענע רבקה פשאנאווסקא האט געוואוינט אין סטאווקער געגענד יאהרען־לאנג, צוזאמען מיט איהר מאן, בצלאל זילבערבערג, און מיט די זיבען קינדער, וואס זי האט איהם געבוירען. דערפון, וואס זי הייסט „פשאנאווסקא" און ער „זילבערבערג", דארף מען נישט מיינען, אז זיי האבען געלעבט אהן חופה וקדושין. חלילה! זיי האבען חתונה געהאט לויט אלע יודישע דינים, נאר אזוי ווי זיי האבען זיך נישט פערשריבען אין די רעגירונגס־ביכער, האט זיך יעדער א בעזונדערען נאמען.

געלעבט האט זיך דאס פאר־פאלק גוט און וואויל, און דער מאן האט נעבעך שווער און ביטער געהארעוועט אויפ'ן שטיקעל ברויט פאר זיך און די זיבען קינדערלעך, קיין בייז אויג. נאר ווי ביי א פאר־פאלק, איז געקומען צו א מחלוקה. און צוליב וואס מיינט איהר, איז די מחלוקה אויסגעבראכען? — צוליב א שטיקעל לימענע...

ר' בצלאל זילבערבערג האט ליב טיי מיט לימענע. טיי אהן לימענע, האלט ער, איז גאר נישט אין מויל אריינצונעהמען, ערגער ווי סם. מאכט זיך א מעשה, אז איינמאל אין אנ'אווענד קומט ר' בצלאל אהיים פון דער ארבייט און ווי זיין שטייגער איז, הייסט ער זיך דערלאנגען א גלעזעל טיי. די טיי איז נישט באלד פערטיג, און ר' בצלאל זיצט דערוויל און פאנטאזירט וועגען דעם פערגעניגען, וואס איהם שטעהט באלד פאר: טיי מיט לימענע. דערפון אליין, בלויז פון געדאנק וועגען טיי מיט ציטרין, קומט איהם צו א שטיק געזונד. ער פערגעסט אן אלע צרות, אן אלע יאהרען שווערע ארבייט.

רבקה, זיין ווייב, פארקעט זיך לאנג, ביז זי ברענגט אריין א גלאז טיי און שטעלט אוועק אויפ'ן טיש פאר איהר מאן ר' בצלאל.

ר' בצלאל ווערט אויפגערעגט:

— וואס איז דאס פאר א טיי?

— וואסער טיי זאל עס זיין? טיי ווי טיי!

און לימענע וואו איז, רבקה?

— נישטא קיין לימענע, בצלאל!

— פארוואס איז נישטא קיין לימענע הא?

— ווייל איך האב פערגעסען אנצוגרייטען.

— דאס איז א תירוץ? ווייסטו דען נישט, אז איך קום אין אווענד פון דער ארבייט, מוז זיין מיט לימענע?

— און אז איך האב נישט, זאל איך מאכען פון זיך?

— מאך פון וואס דו ווילסט, אבי דערלאנג צום טיש!

— און אז נישט?

— אז נישט געה איך אוועק פון שטוב.

— אלץ דערפאר, וואס קיין לימענע איז נישטא?

— יא, א ווייב, וואס האט נישט אין זינען אנצוגרייטען פאר א מאן טיי מיט לימענע קומט איהר א גט אהן א כתובה.

א מאן, וואס איז גרייט זיך צו גט'ן מיט א ווייב צוליב א שטיקעל לימענע, איז גלייכער, אז מען קען איהם נישט.

— וואס־זשע, ווארפסט מיר דעם גט צו די פיס? מיינסט, כ'וועל זיך שרעקען?

— וואס־זשע מיינסטו, אז איך וועל זיך דערשרעקען? איך בעשטעה!

— און איך בעשטעה אויך!

און ביידע, ר' בצלאל און זיין ווייב, זענען פון גרויס כעס אוועק צום סטאווקער „פאבריקאנט".

— רבי, איך וויל זיך גט'ן מיט מיין ווייב.

— באצאהלט צעהן גילדען און באלד וועט עס זיין געמאכט.

אז די יודענע האט דערזעהן, אז דאס איז נישט קיין שפאס, אז דער רב נעהמט זיך טאקע צום גט, האט זי גלייך חרטה געקריגען.

— רבי, איך בין אומגליקליך! — האט זי אנגעהויבען וויינען.

— שווייג, חצופה! — האט דער רב זיך אנגעבייזערט. — א יודענע טאר זיך נישט לאזען הערען ביי א רב אין שטוב! סופר, שרייבט!..

איידער מען האט זיך אומגעקוקט, איז דער גט געווען פערטיג.

— יודענע, הויב אויף די הענט!

— האט דער רב בעפוילען שטרענג.

רבקה האט אויסגעשטרעקט די הענט און שוין איז דער גט געלעגען ביי איהר אין די הענט. דערזעהענדיג דעם גט אין די הענט, איז רבקה פערציטערט געווארען.

— איך וויל נישט! — האט זי געשריגען — ניין! ניין! איך האב זיבען קינדער איבערגעלאזט אין שטוב! בצלאל, קום אהיים! בצלאל, שוין ברענג איך דיר לימענע, אבי געה נישט אוועק פון מיר!

— בצלאל, איהר טארט נישט געהן! — האט דער רב געזאגט — זי איז שוין איצט מעהר נישט אייער ווייב, און איהר טארט אפילו נישט וואוינען מיט איהר אונטער איין דאך!

ערשט איצט האט זיך ר' בצלאל שוין אויך אפגעקיהלט פון כעס און ער האט אויפ'ן רבי'ן אויסגעגלאצט א פאר אויגען.

— רבי! — האט ער געשריגען — איך האב חרטה! איך וויל אהיים צו מיין ווייב און קינדער!

— עס העלפט נישט, — האט דער רב געזאגט.

דאס פאר־פאלק האט אנגעהויבען שרייען, טומלען. דערוויל האבען זיך דערוואוסט די קינדער און געקומען צולויפען מאכען געוואלדען. שכנים זענען זיך צוזאמענגעקומען. עס האט זיך אויפגעהויבען א טומעל, א געשריי.

— צוריקפיהרען זיי אונטער דער חופה! — האבען אלע גע'פסק'ענט — שוין צו דער חופה זיי פיהרען! מזל־טוב!

רבקה, די גרושה, האט אויפגעלויכטען. אויס גרושה! צוריק א ווייב פון איהר מאן!

אבער דא איז נעשעהן דאס אומגליק: בצלאל איז א כהן. אין גט שטעהט אויך געשריבען, אז בצלאל כהן גט זיין ווייב רבקה. און א כהן טאר מיט קיין גרושה נישט חתונה האבען, אפילו ווען זי איז געווען פריהער זיין ווייב.

אויף סטאווקי געסעל איז געווארען חושך.

— געוואלד! — האבען ווייבער געשריגען — מען האט געשאכטען א מאמען מיט זיבען קינדער. ראטעוועט!

ר' בצלאל אליין האט אויך געוויינט וואו זאל ער זיך אהינטאן אין אזא רעגענדיגען אווענד? צו וועמען זאל ער געהן? וואס זאל ער טאן?

מען איז אוועקגעלאפען אין ראבינאט. די רבנים זענען אויסער זיך. ס'טייטש, ווי גט מען דאס אפ איינס און צוויי א פאר־פאלק, און א כהן דערצו?

אז א כהן קומט זיך גט'ן, דארף מען ווארטען. ווי זאגט די וועלט: א כהן איז א כעס'ן.

די אומגליקליכע גרושה איז אוועק צום פראקוראר, אנקלאגען דעם גט'ן פאבריקאנט.

די רבנים טענה'ן, אז עס איז א מצוה אזא רב צוצורייסען ווי א הערינג.

און פרומע ווייבער האלטען דערווייל וואך, גיבען אכטונג, אז דער גרוש ר' בצלאל זאל זיך נישט אריינכאפען אמאל אין שטוב צו זיין געוועזענע ווייב רבקה און דארטען טרינקען טהע מיט לימענע.

נ. ק.

Dr. H. Wołkowyski
זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאן 37-70
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 4—8 אווענד. פאר פרויען פון 4—5 אין א ספעצ. ווארטע־זאל.

Dr. med H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 32=41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־שוואכע קראנקהייטען, מיט היילונגס־קווארץ־לאמפען (קווארץ־אויפסאל).
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקהייטען.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-31.
שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע, ונערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

אין די ציין פון טיגער.

סענסאציאנעלער ראמאן

פון מאריס לעבלאן

33)

אין א געוויסען פריהמארגען, 2 וואכען נאכ'ן מארד אויפ'ן בולוואר סושע, איז דער דאזיגער אויסערגעוועהנליכער מענש, וועלכער האט ארויסגערופען אזא אונגעהויערע פעראינטערעסירונג, און וועגען וועלכען מ'האט גערעדט ווי וועגען א לעגענדארישען העלד — דער דאן לואי פערענא אוועק בעטראכטען אביסעל זיין פאלאצעל.

געווען איז עס א בעקוועמער בנין פון 18־טען יאהרהונדערט, וועלכער איז געשטאנען אויפ'ן פלאץ פאלע־בורבאן. און געקויפט האט איהם פערענא צוזאמען מיט'ן מעבעל ביי א רייכען רומענער מיט'ן נאמען גראף מאלאנעסקא.

ער האט ביי איהר איינגעהאנדעלט דאס פאלאצעל, צוויי פערד קאטשען, אויטא'ס, איבערגעלאזט אויך פאר זיך א גרויסע דינערשאפט, און אפילו א סעקרעטארקע, דאס פרייליין לוואסער וועלכע האט זיך אונטערגענומען צו פיהרען די ווירטשאפט און אויפצונעהמען געסט.

נאך דעם, ווי פערענא האט זיך ארומגעקוקט אינ'ם פערדענשטאל, אין גאראזש, איז ער אדורך דורכ'ן הויף פון פאלאץ און איז אוועק אין זיין קאבינעט. ער האט געעפענט דאס פענסטער און ארויסגעקוקט אויבען. איבער איהם האט זיך געפונען א שפיגעל, וואס איז געווען קרום איינגעפאסט, אזוי אז אין איהם האט זיך אפגעשפיגעלט א טייל פון פאלע־בורבאן־פלאץ...

— צום טייוועל! — האט ער ארויסגעשעפטשעט — די פערפלוכטע פאליציאנטען וועלען זיך שוין קיינמאל נישט אפטראגען פונדאנען! די אויפזיכט איבער מיר שטעהט שוין מיר אין גארגעל.

אין א שלעכטער שטימונג האט ער זיך אוועקגעזעצט איבערצוקוקען די קארעספאנדענץ.

די פערזענליכע בריף האט ער צוריסען תיכף נאכ'ן איבערלייענען. אויף אנדערע ווידער האט ער געמאכט צייכענס און אפגעלייגט אין א זייט.

אין א ווילע ארום האט ער אנגעקלונגען און געהייסען אריינבעטען צו זיך דאס פרייליין לוואסער, און צו ברענגען איהם די צייטונגען.

דאס פרייליין איז געווען א לעקטארקע ביים רומענישען גראף. וואס שייך איהם גופא, האט פערענא געפאדערט, אז זי זאל איהם פארלייענען אלץ, וואס עס האט א שייכות מיט איהם, און אז זי זאל איהם טאג־טעגליך אפגעבען א גענויעם בעריכט פון דער אויספארשונג, וואס איז געפיהרט געווארען געגען דער פרוי פאוויל.

פרייליין לוואסער איז געווען א יונג, חנ'ווודיג עלעגאנט מיידעל, שטענדיג געקליידט אין שווארצען.

איהר פנים האט אויסגעדריקט שטאלץ און ערנסט דורך וועלכע עס איז שווער געווען צוצוקומען צו די סודות פון איהר נשמה.

זי האט דעריבער אויסגעזעהן א ביסעל צו שטייף און אנגעצויגען. איהרע העלע ליכטיגע האאר האבען אבער שטארק געמילדערט איהר איבערגעטריבענעם ערנסט.

פערענא האט ליב געהאט איהר איידעלען הילכיגען קול, און עס האט איהם שטארק אינטריגירט, וואס זי טראכט וועגען זיין געהיימניספולער פערגאנגענהייט.

— צי זיין נישטא עפיס נייעס? — האט ער א פרעג געטון, אדורכקוקענדיג די קעפלעך פון די ארטיקלען — „באלשעוויזם אין אונגארן", „די פאדערונגען פון דייטשלאנד" א. א. וו.

פרייליין לוואסער האט איהם איבערגעלייענט די ידיעות וועגען דער פרוי פאוויל און דאן לואי האט זיך איבערצייגט, אז די אויספארשונג מאכט נישט קיין שום פארטשריט:

מאריא־אננא פאוויל האט זיך אלץ געהאלטען ביי איהר פריהערדיגען סיסטעם — זי האט געהאלטען אין איין וויינען און אויפרעגען זיך, „אין איין איבער'חזר'ן, אז זי ווייסט פון גארנישט צו זאגען.

— איך האב נאך נישט געטראפען אזא פערזאן, וואס זאל זיך אזוי אומגעלומפערט פערטיידיגען! — האט פערענא אויסגערופען.

— און אויב זי איז אומשולדיג?

צום ערשטען מאל האט פרייליין לוואסער אויסגעדריקט איהר מיינונג אין דער פארם פון א פראגע.

דאן לואי האט אויף איהר פערוואונדערט א קוק געטון.

— צי האלט איהר זי פאר אומשולדיג?

א ווייל האט זיך געדאכט, אז זי וועט ענטפערען און בולט מאכען איהר געדאנק. ס'האט זיך אויסגעוויזען, אז זי וועט סוף כל סוף ארונטערנעהמען די מאסקע פון גלייכגילטיגקייט און אונטער'ן דרוק פון געפיהלען ווערען לעבהאפטער. זי האט זיך אבער מיט אנ'אנשטרענגונג פון ווילען זיך איינגעהאלטען און בלויז ארויסגעשעפטשעט:

— איך ווייס נישט... כ'האב קיין שום מיינונג נישט אין דער פראגע.

— איהר האט אבער ספקות אין דער פראגע! — האט פערענא געענטפערט, קוקענדיג אויף איהר פעראינטערעסירט — די ספקות זענען פערשטענדליכע, צוליב די שפורען פון די ציין אויף די עפעל, וואס האבען א גרעסערע בעדייטונג, ווי אנ'איינגעהענדיגער אונטערשריפט. זי מוז דאך סוף כל סוף די זאך אויפקלעהרען...

די פרוי פאוויל האט אבער נישט געגעבען קיין אויפקלעהרונגען.

די פאליציי ווידער האט נישט געקאנט ארויסגעפינען איהרע שותפים און נישט דעם פערשוין מיט'ן העבאן־שטעקען, וועגען וועלכען דאס יונגעל פון דער קאוויארניע פאנט־נעף האט דערצעהלט דעם סערזשאנט מאזע, און וועלכענס ראליע עס האט זיך אויסגעוויזען צו זיין זעהר פערדעכטיג.

מען האט אויך אהן שום רעזולטאטען, געזוכט די שפורען פון וויקטאר'ן, דעם קוזען פון די שוועסטער רוסעל, וועלכער האט איצט לויט דער צוואה געזאלט בעקומען מארנינגטאנ'ס ירושה.

— דאס איז אלץ? — האט פערענא א פרעג געטון.

— ניין, נישט אלץ! — האט די סעקרעטארען געענטפערט — ס'איז נאך דא אנ'ארטיקעל אין „עקא דע פראנס".

— עס האט א שייכות מיט מיר?

— דאכט זיך, אז יא! ער הייסט: „פארוואס ארעסטירט מען איהם נישט?"

— דאס מיינט מען געוויס מיך! — האט זיך פערענא פונאנדערגעלאכט.

(פארטזעצונג קומט)

די רבנים-אסיפה אין לעמבערג.

איינטריטס-קאַרטען פאַר 5 דאָלאַר.—די אַסימילאַטאָרישע מחותנים.—„שקצים! דאָ איז נישט קיין טעאַטער!"—בעגריסונגען און ערעפנונגס-דרשות.

לעמבערג. דינסטאָג 8 אין אָווענד איז אין זאַל פון קינא „פּאַלאַס" פאָרגעקומען די ערעפנונג פונ'ם צוזאַמענפאָהר פון די גאַליציאַנער רבנים.

צונויפגעקומען זענען זיך צום דאָזיגען צוזאַמענפאָהר אַנ'ערך פון אַ 200 רבנים פון מזרח-און מערב-גאַליציען.

דער געדראַנג ביים אַריינגאַנג אין זאַל איז געוואַלדיג גרויס. טויזענדער מענשען האָבען זיך פערזאַמעלט נאָך מיט אַ פּאָר שעה פריהער. אָבער אַריינגעלאָזט האָט מען נאָר געגען ספּעציעלע איינטריטס-בילעטען, וואָס זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען. אַזעלכע איינטריטס-בילעטען זענען פערטיילט געוואָרען ביז 4000 שטיק און עס האָבען זיך געפינען אַ סך בעלנים, וואָס האָבען אָבגעקויפט די איינטריטס-קאַרטען ביי די מוצלחים, וואָס האָבען זיי דורך פּראָטעקציע אַרויסגעקריגען. די פערקויפער האָבען געפאָדערט צו 5 דאָלאַר פאַר אַ בילעט און זיי האָבען פונדעסטוועגען געהאַט אַ געשמאַקען פדיון.

די אָרדנונג איז אָבגעהיט געוואָרען דורך אַ גרויסער אָבטיילונג פון רייטער- און פוסגעהער-פּאָליציי אויף דער גאַס. אָבער אויך אינעווייניג אין זאַל איז געווען אַ סך פּאָליציי, וואָס האָט געשפּילט די ראָלע פון אָרדנער אויף דעם צוזאַמענפאָהר.

דער גרויסער זאַל איז געווען בעזעצט דערהויפּט מיט יונגעלייט, מיט גבאים, מיט רבי'שע אייניקלעך אַזוי, אַז די רבנים גופא האָבען זיך אין דער גרויסער מאַסע זייטיגע מענשען פשוט פערלוירען.

עטליכע רבנים האָבען נישט געוואוסט פון קיין חכמות און פיהלענדיג זיך אַלס די אמת'ע מחותנים אויף דער אסיפה, האָבען זיי גענומען און זיך אַוועקגעזעצט אין דער ערשטער רייה פון די שטוהלען, נישט וויסענדיג, אַז די ערשטע רייה איז בעשטימט פאַר די פאַרשטעהער פון דער מאַכט. די פּאָליציאַנטען, וואָס זענען ווי געזאָגט, געווען די אָרדנער פון זאַל, האָבען זיי אויפמערקזאַם געמאַכט דערויף און זיי פון די ערשטע רייהען אַראָבגעבעטען.

אַלס פאָרשטעהער פון דער מאַכט זענען געקומען צו דער ערעפנונג פון צוזאַמענפאָהר: דער לעמבערגער וואָיעוואָדא באָרקאָווסקי, דער סטאַניסלאַוואָווער איעוואָדאַ מאָראַווסקי (וועלכער איז ספּעציעל געקומען צו פאָהרען פון סטאַניסלאַוואָוו קיין לעמבערג), דער לעמבערגער רעגירונגס - קאָמיסאַר סטזשעלעצקי, לעמבערגער פּאָליציי-דירעקטאָר ריינלענדער.

דאַן זענען נאָך געווען די פיהרער פון סאַנאַציע-לאַגער אין לעמבערג מיט דר. סטראָנסקי אין דער שפּיץ, דער געריכטס-פּרעזעס האַוועל, לעמבערגער באַהן-דירעקטאָר בראַכפעלד און אַנדערע.

די געסט ווערען אויפגענומען דורכ'ן פיהרער פון די אַסימילאַטאָרען אין לעמבערג, ד"ר וואַסער, וועלכער פּאָרעט זיך אויף דער אסיפה ווי אַנ'אמת'ער מחותן.

עס בעגריסט זיי אין נאָמען פון לעמבערגער קהל דער ראש הקהל ד"ר אַלערהאַנד, אַנ'אַסימילאַטאָר. דאַן האַלט אַ בעגריסונג ד"ר וואַסער אַליין.

אויף דער עסטראַדע קריגען זיך אַרויף די גבאים פון בעלזער רבי'ן און זיי פערבעטען אַהין אַרויף די קינדער פון בעלזער רבי'ן.

דאָס רופט אַרויס אַ מהומה אין זאַל צווישען די באַבאָווער חסידים.

די אויפגערעגטע באַבאָווער הויבען אָן צו שרייען: „די בעלזער יונגעמאַנטשיקעס נעהמט מען אַרויף, און אונזערע גדולים לאָזט מען שטעהן דאָ!" עס קומט אַרויס אפילו אַ שטיקעל געשלעג, אָבער די מהומה ווערט באַלד איינגעשטילט.

אין זאַל קומען אַריין שליחים, וואָס מעלדען, אַז דער בעלזער רבי און דער באַבאָווער רבי זענען געקומען.

דער בעלזער מיט'ן באַבאָווער זענען געקומען צו פאָהרען צוזאַמען אין איין אויטאָ.

דער ערשטער קומט אַריין דער באַבאָווער רבי. אין זאַל ווערט שטיל.

נאָך איהם קומט אַריין דער בעלזער רבי. ביי זיין אַריינקומען בעגעגענען איהם זיינע חסידים מיט אַפּלאָדיסמענטען.

דאָס בראַוואָ-פּאַטשעריי רופט ווידער אַרויס אַ שטורם פון אונצופרידענהייט ביי די באַבאָווער. זיי מאַכען אַ געוואַלד: „שטיל זאָלט זיין!" „שקצים! דאָ איז נישט קיין טעאַטער!" —

צום בעלזער רבי'ן געהט צו דער פּאָליציי - קאָמענדאַנט קאָנאַרסקי, נעהמט איהם אונטער'ן אָרעם און פיהרט איהם אַרויף אויף דער טריבונע.

און די אסיפה ווערט געעפענט.

ביי אַ שטאַרקען טומעל און ביי אַ מורא'דיגער אונאָרדנונג הויבט-אָן זיין ערעפנונגס-רעדע דער סטאַניסלאַוואָווער רב. ער רעדט יודיש. ער זאָגט בסך-הכל עטליכע ווערטער. אָבער צוליב'ן טומעל איז נישט מעגליך צו הערען קיין וואָרט.

דער לעמבערגער ראש הקהל פּראָפ. אַלערהאַנד בעגריסט דאַן דעם צוזאַמענפאָהר אויף פּויליש.

אויף דער טריבונע געהט אַרויף דער לעמבערגער וואָיעוואָדאַ באָרקאָווסקי, וועלכער זאָגט:

„איך זעה צווישען די פערזאַמעלטע די שטיצען פון דער יודישער בעפעלקערונג. איך זעה די קאָרניצערס, די שטיינבערג'ס, די האָראָוויץ'עס, די רוקח'ס, די פרידמאַנס — אַלץ גרויסע נעמען פון יודענטום. איך בין איבערצייגט, אַז דאָס, וואָס דאָ וועט בעשלאָסען ווערען, וועט זיין לטובת דער מלוכה און דער יודישער בעפעלקערונג. איך מיין, אַז נאָך דעם צוזאַמענפאָהר וועלען קומען ווייטערע טאַטען לטובת דעם פאָטערלאַנד און דער יודישער בעפעלקערונג".

זיין רעדע איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן פערזאַמעלטען עולם אין זאַל מיט גרויס בייפאַל.

דער לעמבערגער רעגירונגס-קאָמיסאַר סטרזשעלעצקי בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר אין נאָמען פון דער שטאָט לעמבערג. אַלס פאָרשטעהער פון דער שטאָט דאַנקט ער פאַר דעם כבוד. וואָס מען האָט פערשאַפט דער שטאָט דערמיט, וואָס מען האַלט דאָ אָפּ דעם גרויסען צוזאַמענפאָהר און ער ווינשט ערפאָלג.

פּראָפ. אַלערהאַנד לייענט פאָר די בעגריסונגס-דעפּעשען, וואָס דער צוזאַמענפאָהר שיקט צום מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי און צום פּרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי. אין דער דעפּעשע ווערט אויסגעדריקט לאָיאַליטעט צו דער מלוכה און אַ פערזיכערונג, אַז די רבנים וועלען אונטערשטיצען די רעגירונג אין איהרע אַלע בעמיהונגען.

דאַן לייענט פאָר דער סטאַניסלאָווער רב די ליסטע פון פּרעזידיום: טאַרנאָפּאָלער רב, סטאַניסלאָווער רב, אָסטראָווער רב, קראָקאָווער רב און 2 בעלי-הבתים — בושרייבער (אַנ'אייניקעל פון חתם סופר) און ה' וואַהל (דער פיהרער פון דער לעמבערגער אגודה.

עס האַלט דאַן אַ דרשה דער קראָקאָווער רב קאָרניצער. ער זאָגט אין דער דרשה:

„... מען דאַרף דאַנקען און לויבען גאָט ב"ה, וואָס מיר האָבען די מעגליכקייט זיך צונויפצוקומען אָהער כדי צו שטאַרקען אונזער דת. מיר דאַרפען לויבען דעם בעשעפער וואָס אַזעלכע גרויסע הארען זענען אַראָפּגעקומען צום צוזאַמענפאָהר און האַלטען אַזוי פון איהם. מען דאַרף דאַנקבאַר זיין דער רעגירונג, וואָס זי לאָזט יודען לעבען אין פּוילען און מען דאַרף דעריבער טוהן אַלץ וואָס די רעגירונג הייסט און זי מיט אַלעם מעגליכען אונטערשטיצען".

אַ זייגער האַלב 11 ווערט די ערעפנונגס-זיצונג פון דער אסיפה געשלאָסען.

דעם זיידענס לעצטע טעג.

(ענדע פון 3-טע זייט)

וועלכע ער האָט אַזוי פיל נחת אָפּגעגעבען. ער האָט אויך דערמאָנט פּערזאָנען, צו וועלכע ער האָט געהאַט געוויסע טענות.

און אַז מען האָט ענדליך געפרעגט:

— זיידע, מעג מען שרייבען וועגען אייער געשפרעך? האָט ער אַ צאַפּל געטון:

— געוויס, אוודאי שרייבט!

אין אַ וואָך אַרום האָט ער שוין אינגאַנצען אויפגעהערט צו רעדען. שטיל איז ער געלעגען, און זיין רעכטע האַנד האָט מיט די שפּיצען פינגער לאַנגזאַם זיך בעוועגט איבער זיין הויכען חריפות'דיגען שטערען. די אויגען האָבען ערגעץ געקוקט אין דער ווייטקייט און די שפּיצען פון די בלאַסע פינגער האָבען געבלאָנדזשעט איבער'ן פּנים און זיך תמיד צוריק אומגעקעהרט צום שטערן, איבער וועלכען זיי האָבען אַרומגעוואַנדעלט, און אויסגעזעהען האָט עס, ווי זיי העלפען דעם קלוגען שטערן מיט די זילבערווייסע האָר זיך עפּעס דערמאָנען אַ זעהר וויכטיגען ענין, וואָס האָט זיך אַקאָרשט נאָר אַרויסגענליטשט און אָט באַלד-באַלד וועט ער זיך דאָס צוריק דערמאָנען און עס וועט קלאָר ווערען אַ סוד, אַ גרויסער סוד, וואָס איז געווען פערבעהאַלטען נייע צעהנדליג יאָהר און אפשר מעהר,—דער אייביגער סוד, וואָס פערקניפּט אונזער סוף מיט'ן אָנהויב, מיט'ן אָנהויב פון אַלע אָנהויבען...

און שבת, דעם 25, נאָוועמבער (אַלטען סטיל) איז בעוואוסט געוואָרען, אַז דער „זיידע" איז שוין מעהר נישטאָ...

עס האָט זיך אַ רודער געטון אין די ליטעראַרישע און די פּאַרטייאישע קרייזען. די יודישע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען זענען געקומען מיט זייערע פאָנען אום אָפּגעבען דעם לעצטען כבוד. איבער אַ ים מיט קעפּ איז געשוואומען דער ארון, עס האָט זיך אויסגעדוכט, אַז עס וועט קיין סוף נישט נעהמען צו דער גוואַלדיגער מענשען-מאַסע, וואָס האָט פערפלייצט די אָדעסער גאַסען און געצויגען צום צווייטען בית-עולם.

אויפ'ן בית-עולם האָט דער ערשטער גערעדט ח. נ. ביאַליק: „די מזרח-וואַנט פון אונזער ליטעראַטור ווערט ליידיג",— האָט ער אָנגעהויבען און דערמאָנט, אַז דער „זיידע" האָט צום סאַמע סוף פון זיין לעבען אויפגעהערט צו ריידען, צוריק געוואָרען ווי אַנ'ערשט געבאָרען קינד.

און געענדיגט—שוין אויפ'ן פרישען קבר—האָט זיין זוהן, אויך אַ זקן, מיט:

— עושה שלום במרומיו... (פרימאָרגן)

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראַנקהייטען
און אַקושעריע
זגיערזשער 11 טעל. 34-72
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע
פּעטריקאָווער 294 פון 12—2
נאַכם. און דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָוואַ 38,
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט און וענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַנ-אויסטאַל)
נעהמט אָן פון 11—9 פריה און פון 5—8 אָווענד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	11—10, 3—2, 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10, 2—1
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	2—1, 8—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12—10, 5—4
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורט-הילף	1-11½, 6—5
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 זונ. 1—2
ד"ר וויינבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	1-11, 5½—7
ד"ר שטופּעל	רענטגען	12—10, 4—6
א. גראָזענטשיק	צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָזעם	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קוואַרצען, מאַסטען א. א. ה.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
אַ רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט
...
די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאָג.
ווזיט אין דער שטאָט.

חסידי ברסלב
קאַמיענגאַ 17
מוצש"ק ויחי, י"ד לחודש טבת שנת תרפ"ח
אָרדנען מיר איין אין גרויסען ענגלישען זאַל אַלעע 1-טער מאַי 2
פּינקטליך 6 אַ זייגער אין אָווענד
אַ חגיגת התחלת ספר-תורה
מיט אַ גוט איינשטודירטען כאָר, וועלכער וועט צווישען אַנדערן אויספירען דעם בעש"ט זצ"ל און ברסלב'ער נגונים אין בעגלייטונג פון אַ 1-קל. אָרקעסטער.
אויך וועט גערעדט ווערען מעניגא דיומאַ.
הנוסעים לאומן
בילעטען שוין צו בעקומען: ה. בוכאַלטער (פּוראָצנאַ 5); א. באַרגשטיין (זאַחאַרזקאַ 33); ל. יאַרקעוויטש (אַלעקסאַנדער 22), ביים צעטונגס-פערקויפער (זאַווארזקאַ 7), אין בראַסלאַווער שטיבעל (קאַמיענגאַ 17) און אין טאָג פון דער חגיגה פון 5 נאַכט. ביי דער קאַסע. 145

KASA CHORYCH m. ŁODZI
Ważne dla PP. Pracodawców.

W związku z zamknięciem rachunków za rok bieżący w dniu 31 grudnia r. b., **Kasa Chorych m. Łodzi** wzywa niniejszem PP. Pracodawców, posiadających prawo częściowego pokrycia składek wekslami, **do uregulowania zaległych należności za czas do 30 listopada r. b. najpóźniej w dniu 30 grudnia r. b. do godz. 13-ej, gdyż po godzinie 13-ej w dniu wymienionym, oraz w dniu 31 grudnia r. b. żadnych weksli na pokrycie składek Kasa przyjmować nie będzie.** 170

Lekarz-Dentysta
JAKÓB KARMAZYN
ul. Południowa 2.
פאַר פערזיכערטע אין קראַנקען-קאַסע ספּעציעלע הנחות.

יוז. י. אינפעלד
42. ווסכאָדניאַ 42.

Dr. med.
A. Szmirgeld
נערווען-ארצט
Cegielniana 6, tel. 51-89
קאָנסולטאַציעס פון 5—7 אָווענד

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-ארצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט נאָך פּראָנאַכלעסיגטע ציינער און מונד-קראַנקהייטען, צאָהן ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלע לעבאָראַטאָריום און קינסטליכע ציינער. נעהמט אָן פון 9—1 פון 3—7 אין אָווענד. צו בילליגע פּרייזען. 142

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר קירשנער	קינדער קראַנקהייטען	12-9½, 5-4
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט-קר.	12—2
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גײַסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12½—2
ד"ר פליעסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—3
ד"ר בערגסאָן	פרויען און געבורט-הילף	3—4

פּאָטאָ-מעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ה. ...
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען אַ
דענטיסטישער קאַבינעט
עס נעהמט ... אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-ארצט	10—2 נמ.
ד"ר לאָווינסקי מאַרשאַלקאָווסקאַ	צאָהן-ארצט	5—7

די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאָג.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.